

GAMMELBACKAN METSÄN SOSIAALISTEN ARVOJEN KARTOITUS

Porvoon kaupunki
Kaupunkisuunnitteluosasto
2010
Daniela Rosqvist

Sisältö

1. Johdanto	5
2. Sosiaalisten arvojen määritelmä	6
3. Työn tavoitteet	6
4. Aineisto ja menetelmät	7
4.1 Tietolähteet	7
4.1.1 Kysely	7
4.1.2 Maastokävely	8
4.1.3 Oppilaskierrokset	8
4.1.4 Keskustelutilaisuus	9
4.2. Tiedon analysointi	9
4.3. Tiedottaminen	9
5. Tutkimusalue	10
5.1. Historia	10
5.2. Alue nykyään	11
6. Kyselyyn vastanneet	13
7. Yleispiirteitä vastauksissa	14
7.1. Gammelbackan metsän arvostetut ominaisuudet	15
7.2. Suhtautuminen historiallisiin arvoihin	17
7.3. Suhtautuminen metsän hoitoon	19
7.4. Alueen palvelut	22
7.5. Reitit	23
7.5.1. Saavutettavuus	23
7.5.2. Reittien luonne ja kunto	24
7.5.3. Talvikunnossapito ja hiihtoladut	24
8. Vastaajaryhmien erityispiirteet	26
8.1. Sukupuolten väliset erot	26
8.2. 19–35-vuotiaat	27
8.3. 66–85-vuotiaat	28
9. Paikkasidonnaiset arvot	30
10. Ongelmat alueella	33
11. Luontohavainnot	34
12. Asemakaavaluonnos	35
13. Yhteenveto tuloksista	37
14. Toimenpide-ehdotukset	40

14.1. Alueen metsänhoito	40
14.2. Pääreittien vahvistaminen	40
14.3. Ranta	40
14.4. Lampi	41
14.5. Tietoa luonnosta ja historiasta	42
14.6. Kansalaistoiminta	42
14.7. Gammelbackan metsä ja kaavoitus	42
14.8. Gammelbackan metsä osana viheraluekokonaisuutta	43
Lähdeluettelo	46
Liite: kävijäkysely	48

Kuva 1. Gammelbackan metsä sijainti Porvoon kaupunkirakenteessa. Gammelbackan metsä on kuvassa on ympäröity.

1. Johdanto

Viherympäristössä liikkuminen parantaa ihmisen fyysistä ja psyykkistä terveyttä. Tämä on todettu useissa tutkimuksissa sekä ulkomailla että Suomessa. Viherympäristössä liikkuminen muun muassa vähentää stressiä (Stigsdotter & Grahn 2004), alentaa verenpainetta (Davis et al. 2001) ja lisää vastustuskykyä (Li Q et al. 2010). Luonnonkaltaiset, laajat puistot koetaan vahvemmin elvyttäväksi kuin rakennetut puistot. Suomalaiset myös pitävät erityisesti luonnonkaltaisista virkistysalueista (Tyrväinen, Silvennoinen et al. 2007).

Viime vuosina on enevässä määrin kiinnostuttu viheralueiden positiivisista vaikutuksista myös kaupunkisuunnittelun alalla. Viheralueiden sosiaalisia arvoja on hiljalleen alettu kartoittaa eri puolella Suomea, muun muassa pääkaupunkiseudulla, Turussa ja Kuopiossa. Maa- ja rakennuslaissa kaupunkiviheralueiden merkitys on huomioitu muun muassa kansallisen kaupunkipuiston perustamisen mahdollisuutena. Kansallinen kaupunkipuisto on tarkoitettu turvaamaan eheän, kulttuurihistoriallisesti ja virkistykseen kannalta

arvokkaan kokonaisuuden säilymisen. Alueen pitää koostua sekä luonnonympäristöstä, puistoista että rakennetusta kulttuuriympäristöstä. Aloite kansallisen kaupunkipuiston perustamisesta tulee kaupungilta ja ympäristöministeriö päättää hakemuksen hyväksymisestä.

Porvooseen perustettiin maan viides kansallinen kaupunkipuisto vuonna 2010. Seuraavaksi Porvoon kaupunki ryhtyy laatimaan kansalliselle kaupunkipuistolle käyttö- ja hoitosuunnitelmaa. Suunnitelman laatiminen maapinta-alaltaan yli 1000 hehtaarin alueelle on vaativa työ, joka tehdään monessa eri vaiheessa. Ensimmäinen osa-alue, jolle käyttö- ja hoitosuunnitelma tullaan laatimaan, on Gammelbackan kartanon puistometsä. Tämä kartoitus Gammelbackan metsän sosiaalisista arvoista on tehty taustatiedoksi käyttö- ja hoitosuunnitelmaa varten. Kartoituksella halutaan varmistaa, että alueen virkistysarvot huomioidaan riittävän hyvin suunnittelussa. Gammelbackan metsän historiaa ja luontoarvoja selvitetään erillisissä kartoituksissa.

2. Sosiaalisten arvojen määritelmä

Koska virkistysalueen sosiaalisia arvoja ei ole kovin kauan tutkittu, ei sosiaaliset arvot käsitteenä ole täysin vakiintunut. Sana sosiaalinen liittyy yhteiskuntaan sekä ihmisten käyttäytymiseen ryhmässä. Virkistysalueiden sosiaalisilla arvoilla tarkoitetaan täten alueen arvoja, katsottuna ihmisen näkökulmasta.

Tästä hyvin laajasta määritelmästä on yleensä rajattu pois alueen luonnonvarojen taloudelliset arvot, kuten puutuotanto, sekä alueen arvo luonnon monimuotoisuuden kannalta. Yleensä määritelmään myös lisätty vaatimus siitä, että sosiaaliset arvot hyödyntävät suurta

joukkoa ihmisiä (Rydberg 2001, s. 2).

Tässä kartoituksessa käsitettä on rajattu edelleen tarkoittamaan ainoastaan alueen arvoja ihmisen fyysiselle ja henkiselle terveydelle. Alueen historiallisia arvoja sekä alueen luontoarvoja ei ole tarpeen tässä käsitellä, koska niihin perehdytään kahdessa erillisessä, parhaillaan työn alla olevassa kartoituksessa. Alueen arvoa matkailun näkökulmasta sivutaan tässä kartoituksessa. Muilla tavoin ei paneuduta alueen taloudellisiin arvoihin.

3. Työn tavoitteet

Tämän kartoituksen tavoitteena on selvittää, millaisia sosiaalisia arvoja Gammelbackan kartanon puistometsässä on, ja miten niitä voitaisi vahvistaa. Aluetta on tässä kartoituksessa yksinkertaisuuden vuoksi kutsuttu Gammelbackan metsäksi.

Kartoituksessa halutaan selvittää, miten metsää käytetään, mitä Gammelbackan metsässä pidetään arvokkaana sekä mitä mahdollisia

puutteita tai ongelmia metsässä on. Käyttäjien metsänhoidollisia mieltymyksiä oli olennaista selvittää, koska metsän ulkoinen olemus vaikuttaa sen houkuttelevuuteen.

Kartoitus on tehty palvelemaan alueen tulevaa käyttö- ja hoitosuunnitelmaa. Siksi kartoituksesta toivottiin saatavan ennen kaikkea paikkasidonnaista tietoa alueeseen liitetyistä arvoista.

4. Aineisto ja menetelmät

Kartoitus perustuu pääasiallisesti Gammelbackan metsän käyttäjille suunnattuun kyselyyn. Tuloksia täydennettiin maastokävelyllä, yleisötilaisuudella, oppilaskierroksilla sekä maastohavainnoilla. Kartoitusta tehtiin kesällä 2010, 27.5 – 18.8. välisenä aikana. Kar-

toituksen teki maisema-arkkitehtiopiskelija Daniela Rosqvist, joka työskenteli kaupunkisuunnitteluosaston harjoittelijana. Työtä ohjasi maisema-arkkitehti Anne Rihtniemi-Rauh ja metsätalousinsinööri Tommi Laakkonen.

4.1 Tietolähteet

4.1.1 Kysely

Kyselyvastaukset muodostivat kartoituksen tärkeimmän tietolähteen. Laaja kysely koski kaikkia kartoituksessa selvitettäviä asioita, eli metsän käyttäjien käyttötottumuksia, alueeseen liitettyjä yleisiä ja paikkasidonnaisia arvoja, metsänhoidollisia mieltymyksiä sekä alueen ongelmia. Kysely sisälsi vaihtoehtokysymyksiä, monivalintakysymyksiä, vapaapalautekysymyksiä ja kysymyksiä, jossa pyydettiin merkitsemään asioita kartalle.

Ennen kyselyn laadintaa tutkittiin aikaisemmin tehtyjä, metsän sosiaalisia arvoja tai metsänhoidollisia mieltymyksiä koskevia kyselyjä. Näiden kyselyiden perusteella laadittiin tämän kartoituksen tarpeisiin sopiva kysely.

Kyselylomake oli saatavissa Gammelbackan metsän lähistön palvelupisteistä ja kaupunkisuunnitteluosaston internetsivuilla. Kyseiset palvelupisteet sijaitsivat Gammelbackassa, Hamarissa, Eestinmäessä, Kokonniemessä ja Näsissä. Lomakkeita oli saatavissa sekä kunnallisissa palvelupisteissä, kuten kirjastossa, neuvolassa ja urheiluhallissa, että yksityisissä palvelupisteissä, kuten elintarvikekaupoissa, apteekeissa, veneasemalla ja parturikampannassa. Lisäksi jonkin verran lomakkeita jaettiin Gammelbackan metsässä ja sen lähiympäristössä. Ulkoilijoiden täyttäessä lomakkeita maastossa oli mahdollista pyytää vastauksiin tarkennusta ja esittää syventäviä kysymyksiä. Tällöin tilanne sai usein haastattelun luonteen.

Palautusaikaa oli kaksi viikkoa, 21.6.-2.7.2010. Kyselylomakkeen pystyi palauttamaan samoihin palvelupisteisiin joista oli saatavana, postitse sekä sähköpostitse. Lomakkeita palautettiin 86 kappaletta. Palautettujen lomakkeiden määrä voidaan pitää varsin hyvänä, ottaen huomioon että kyselyn palautusaika osui parhaimpaan kesäloma-aikaan. Näistä ylivoimaisesti eniten, 50 kappaletta, palautettiin palvelupisteisiin. Myös postitse palautettiin runsaasti lomakkeita, 22 kappaletta. Palvelupisteisiin ja postitse palautetuista lomakkeista 12 kappaletta olivat internetistä tulostettuja. Maastossa lomakkeita palautui 12 kappaletta. Sähköpostitse, sähköisesti täytettyjä lomakkeita palautettiin 4 kappaletta. Näistä kaksi ei valitettavasti ollut lukukelpoisia teknisen viantakia. Näitä kahta ei ole laskettu mukaan palautettujen lomakkeiden määrään.

Painettuja kyselylomakkeita otettiin palvelupisteistä noin 170 kappaletta ja jaettiin maastossa 17 kappaletta, eli yhteensä noin 190 kappaletta. Painettujen lomakkeiden palautusprosentti oli 30 %.

Kyselyyn suhtauduttiin varsin myönteisesti, ja maastossakin satunnaisesti valikoituneet ihmiset vastasivat pääsääntöisesti mielellään kyselyyn. Vastajat vastasivat melko tunnollisesti kaikkiin monivalinta- ja vaihtoehtokysymyksiin. Vapaata palautettakin kertyi kiihtävästi. Joskus vastauksien tulkitseminen tuotti ongelmia: jotkut vastajat vastasivat

vain kysymyksiin joista olivat samaa mieltä. Tällöin oli hankalaa tulkita, mitä vastaamatta jättäminen tarkoitti. Vastaamatta jättäminen kun saattoi tarkoittaa joko kielteistä vastausta tai haluttomuutta ottaa kantaa. Siksi tämän kartoituksen tilastoissa esitetään usein myös vastaamatta jättävien prosenttiosuus.

4.1.2 Maastokävely

Mastokävelyn tarkoituksena oli perehtyä paremmin metsänhoidollisiin asenteisiin sekä eri paikkoihin liitettäviin arvoihin. Kävely järjestettiin heinäkuuisena tiistai-iltana, 6.7.2010. Daniela Rosqvistin lisäksi kävelyllä oli kaupungin taholta mukana metsätaloudeninsinööri Tommi Laakkonen, joka toimi kävelyllä metsänhoidon asiantuntijana. Kävelyä oli mainostettu kyselylomakkeessa ja kaupunkisuunnitteluosaston internetsivuilla. Lisäksi kävely mainittiin useassa lehtiartikkelissa ja radiohaastattelussa.

Osallistujia oli kävelyllä yllättävän runsaasti, ottaen huomioon ajoittumisen parhaaseen loma-aikaan. Kävelyn osallistui 18 aikuista, joista yhdeksän oli miehiä ja yhdeksän naisia. Suurin osa osallistujista oli noin 40-60 vuotiaita. Joukossa oli kuitenkin myös sekä vanhuksia että nuoria. Valtaosa osallistujista tunsu aluetta ja sen historiaa läpikotaisesti. Moni oli alueella syntynyt tai oli asunut alueella kymmeniä vuosia. Mukana oli myös henkilöitä, jotka muistivat kartanon ajan rakennukset ja puistometsän. Osa osallistujista oli aktiivisia asukkaita, jotka ovat muissakin yhteyksissä osallistuneet kansalaistoimintaan. Gammelbackan metsä näytti olevan kävelylle osallistuneille erittäin rakas, ja metsän säilyttäminen näytti huolestuttavan heitä. Meneillään oleva asemakaavahanke vihastutti osallistujia, mutta he olivat myös yleisesti kiinnostuneita alueen hoidosta ja kehittämisestä.

Kierroksen aikana osallistujia pyydettiin kuvailemaan määrättyjen paikkojen luonnetta sekä kertomaan mitkä asiat synnyttivät paikan tunnelman. Osallistujat kirjasivat mielipiteensä lomakkeeseen. Keskustelu oli kui-

tenkin kierroksen aikana niin vilkasta, että lomake lähinnä toimi keskustelun pohjana.

4.1.3 Oppilaskierrokset

Oppilaskierroksia tehtiin kaksi. Toiseen osallistui kuvaamataidon luokka Pääskytien koulusta. Oppilaat olivat 8-luokkalaisia, eli noin 14-vuotiaita. Oppilaita oli runsaat kymmenen. Kierros tehtiin keskiviikkona 2.6.2010.

Toinen kierros tehtiin Gammelbacka skolan 5-luokkalaisten kanssa liikuntatunnin yhteydessä 3.6.2010. Oppilaita oli noin kaksikymmentä.

Kierroksen aikana pyrittiin arvioimaan eri paikkojen herättämiä tunteita. Eri ikäryhmille suunnatut tehtävät poikkesivat hieman toisistaan. Viidesluokkalaisia pyydettiin valitsemaan ennalta määritetyistä adjektiiveista paikkaa parhaiten kuvaavat. Eriväriset tarrat merkitsivät eri adjektiiveja. Lisäksi oppilaita pyydettiin kertomaan, miksi he valitsivat juuri kyseisen tarran kuvaamaan paikan luonnetta. Lopuksi oppilaita pyydettiin tarrojen avulla merkitsemään kartalle suosikkipaikkansa Gammelbackan metsässä.

Kahdeksaluokkalaisia pyydettiin itse keksimään paikkaa kuvaavia adjektiiveja. Seuraavaksi heitä pyydettiin kertomaan mitkä elementit antavat paikalle kyseisen luonteen. Heitä pyydettiin myös piirtämään mielikuva-karttaa Gammelbackan metsästä.

Kävelykierros sopi hyvin menetelmäksi viidesluokkalaisille. He tarttuivat tehtävään lapsen innostuksella ja mielikuvituksella, mutta olivat kuitenkin niin kypsiä, että pystyivät analysoimaan paikan henkeä. Tarramenetelmä auttoi konkretisoimaan tehtävää.

Kahdeksaluokkalaisia oli vaikeampi innostaa ja heillä tuntui myös olevan vaikeuksia antaa ajatuksen lentää. Tehtävä osoittautui myös hieman liian abstraktiksi osalle oppilaista. Palautettujen lomakkeiden joukosta löytyi kuitenkin myös hyvin tarkkanäköisiä vastauksia.

4.1.4. Keskustelutilaisuus

Keskustelutilaisuudessa esiteltiin kartoituksen alustavia tuloksia ja käytiin niistä keskustelua. Tilaisuus järjestettiin keskiviikkona 14.7. Gammelbackan monitoimitalossa. Porvoon kaupunkia edusti Daniela Rosqvistin lisäksi metsätalousinsinööri Tommi Laakkonen. Osallistujia oli runsaat viisitoista, joista

kaikki olivat keski-ikäisiä tai eläkeläisiä. Sukupuolijakauma oli tilaisuudessa melko tasainen. Osa osallistujista oli osallistunut myös maastokävelyille. Osallistujia kiinnosti erityisesti luonnosvaiheessa oleva asemakaava, jota he vastustivat kovasti. Myös kartoituksen muista tuloksista keskusteltiin kuitenkin hyvässä hengessä.

4.2. Tiedon analysointi

Tietojen koostamiseen käytettiin ZEF Arviointikone®-nimistä, palautteen keräämiseen ja hallintaan tarkoitettua internetpalvelua. Porvoon kaupungilla ei ollut käytössä varsinaista tietojen analysointiin tarkoitettua ohjelmaa, mikä osittain rajoitti tietojen käsittelyä. ZEF Arviointikoneella oli kuitenkin mahdollista suodattaa tuloksia tiettyyn kysymykseen annettujen vastauksien perusteella. Näin oli mahdollista vertailla eri ikäryhmien ja

sukupuolten sekä tiettyyn kysymykseen tietyllä tavalla vastanneiden vastauksia.

Tämän kartoituksen puitteissa ei sen sijaan ollut mahdollista poistaa epä johdonmukaisia vastauksia, etsiä yllättäviä syy-yhteyksiä tai kovin tarkasti arvioida tilastollista merkittävyyttä. Siksi kartoituksessa nostetaan esille vain silmiinpistävän isoja tilastollisia eroja.

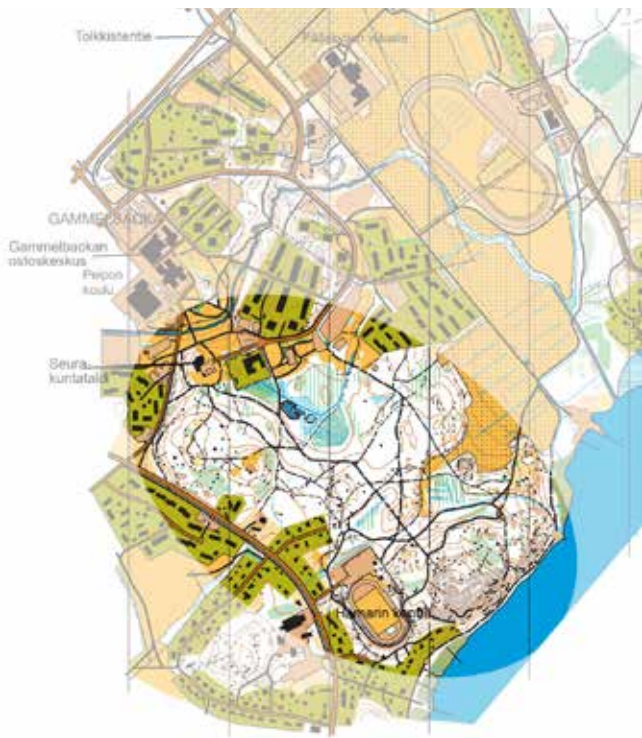
4.3. Tiedottaminen

Kartoituksesta lähetettiin paikallismedioihin lehdistötiedote, jossa kerrottiin projektista. Mediakiinnostus projektia kohtaan oli varsin suurta ja projektista kerrottiin näyttävästi suomen- ja ruotsinkielisissä paikallislehdissä, radiokanavilla sekä television maakunta-uutisissa. Kaupunkisuunnitteluosasto tiedotti projektista omilla internetsivuilla projektin

aikana. Myös kyselylomake oli saatavissa sivuilta. Kyselyä mainostettiin lisäksi sosiaalisessa mediassa: Porvoo ja Gammelbacka aiheisissa Facebook-ryhmissä. Lomakkeita oli jaossa sekä kunnallisissa että yksityisissä palvelupisteissä, ja niiden yhteydessä kerrottiin hankkeesta.

5. Tutkimusalue

Alue, jota tässä kartoituksessa kutsutaan Gammelbackan metsäksi, käsittää noin 40 ha suuruisen virkistysalueen Porvoon länsipuolella. Alue sijaitsee noin 3 km Porvoon keskustasta. Gammelbackan metsä rajautuu kaakossa Haikon selkään ja Porvoonjokeen, lounaassa Hamarin, Lehtihamarin ja Lehtimäen pientaloalueisiin, pohjoisessa Gammelbackan kerrostaloalueeseen ja koillisessa osayleiskaavassa lähivirkistysalueeksi osoitettuun peltoalueeseen. Alue kytkeytyy lännessä Kokonniemen virkistysalueeseen ja lännessä rantareittiä pitkin Lennätinvuoren luonnonsuojelualueeseen. Näitä viheralueita pääsee kulkemaan noin 6 kilometriä pitkän matkan kaupungin keskustasta maaseudulle.

Kuva 2. Kuvassa näkyy kirkkaana alue, jota tässä kartoituksessa kutsutaan Gammelbackan metsäksi.

5.1. Historia

Gammelbackan metsän alue kuului 1960-luvulle asti Gammelbackan kartanon maihin. Ensimmäinen maininta Gammelbackan kartanosta on 1500-luvulta. Kartano oli sen neljänsataavuotisen historian aikana usean suvun omistuksessa, niiden joukossa muun muassa Sprengtportenit ja von Bornit. Von Bornien aikaan 1800-luvulla kartano koki kukoistuskautensa. Päärakennus uusittiin ja pihapiiriin rakennettiin kivinavetta Carl Ludvig Engelin piirustuksien mukaisesti. Empire-tyylinen kartano seisoj nykyisen seurakuntakeskuksen kohdalla. Kartanon puutarhaan panostettiin varsinkin 1800-luvun toisella puoliskolla. Kartanon säännöllistä keittiöpuutarhaa laajennettiin maisematyylisellä puutarhalla. Puutarhaan muun muassa kaivettiin lampi ja niin sanotulle Tornbergetille pystytettiin näköalatorni. Lampi on säilynyt puistossa. Von Bornien aikaan Hamarissa aloitettiin myös saha- ja telakkatoimintaa. Läheisille saarille

kasvoi merkittävää teollisuustoimintaa ja niiden kylkeen vilkas kylä.

1940-luvulla kartanosta tuli vanhainkoti venäläisille siirtolaisille. Kun Kilpilahden öljyjälöstamo rakennettiin 1960-luvulla, alkoi Gammelbackassa uusi aikakausi. Kartanon entisille maille rakennettiin Gammelbackan lähiö. Rappeutuneen kartanon kohtalosta käytiin vilkasta keskustelua. Kartano paloi vuonna 1974, ennen kun suojelupäätöstä ehdittiin tehdä. Tänä päivänä kaikki kartanon lukuisista rakennuksista ovat hävinneet.

Kuva 3. Gammelbackan kartano sijaitsi nykyisen seurakuntakeskuksen kohdalla. Kuva noin vuodelta 1900.

5.2. Alue nykyään

Gammelbackan metsän ilme on viime vuosisadan aikana muuttunut suuresti. Vielä 1940-luvulla alue oli aikalaiskertomuksien mukaan lehtipuuvaltaista ja käytettiin laajalti metsälaitumena. Nykyään Gammelbackan metsä koostuu pääasiallisesti varttuneesta kuusikosta. Laajat niittyalueet ovat kasvaneet umpeen, ja jäljellä on enää muutamia niittyjä. Alueen luoteisosassa, kartanon sijaintipaikan läheisyydessä, voi vielä erottaa puistometsän piirteitä. Siellä on säilynyt muun muassa isokokoisia puistolehmuksia sekä lehtikuusia ja metsästä erottuu vanhoja puukujanteita. Rannan kalliorinteille kasvaa luontaisesti mänikköä. Rannassa on myös pieni hiekkaranta, joka on lähialueen asukkaiden ahkerassa käytössä.

Gammelbackan metsä on luontoarvoiltaan arvokas ja alue on luokiteltu maakunnalli-

sesti merkittäväksi luonnonympäristöksi Itä-Uudenmaan liiton tekemässä kartoituksessa. Selvityksessä mainitaan alueen rantakallioiden ketokasvillisuus, lehtoalueet, lahoppuusto ja kolopuut, niittyalueet, lehtokorvet ja kartanopuiston jäänteet.

Yleiskaavassa Gammelbackan metsä on osoitettu lähivirkistysalueeksi, jolla on erityisiä ympäristöarvoja. Metsän reunoilla on yleiskaavan mukaan vielä pienehköjä rakentamattomia alueita. Parhailaan suunnitellaan pientaloalueen laajentamista alueen lounaislaidalle. Asemakaava kyseisestä alueesta on tällä hetkellä luonnosvaiheessa. Asiaa käsitellään lisää otsikon ”12. Asemakaavaluonnos” kohdalla. Lisäksi metsän laidassa peltoaukealla on alue, jonka kaavamerkintä mahdollistaa joko siirtolapuutarha-alueen tai pientalovaltaisen asuntoalueen rakentamisen. Metsän

laidassa on myös pienvenesatama. Gammelbackan metsä kuuluu joitain reuna-alueita lukuun ottamatta kansalliseen kaupunkipuistoon. Kansallinen kaupunkipuisto perustettiin

Porvooseen keväällä 2010. Sen tarkoituksena on edistää ehjän, monimuotoisen ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaan viheraluekokonaisuuden säilymistä kaupungissa.

Kuva 4. Gammelbackan metsä koostuu pääosin varttuneesta kuusikosta.

TULOKSET

Seuraavassa osiossa esitellään kartoituksen tuloksia. Kartoituksen tulokset perustuvat pääosin kyselyn vastauksiin. Näitä tuloksia on täydennetty maastokävelyllä, keskustelu-

tilaisuudessa, oppilaskierroksilla ja maastohavainnoilla saadulla tiedolla. Jos ei muuta mainita, seuraavan osien tulokset ovat peräisin kyselystä.

6. Kyselyyn vastanneet

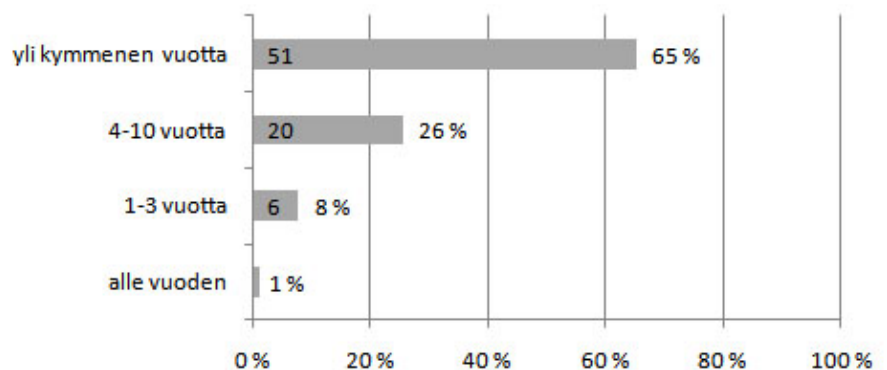
Kyselyyn vastasi 86 henkilöä. Naiset vastasivat hieman miehiä ahkerammin kyselyyn – vastaajista 58 % oli naisia ja 42 % miehiä. Vastaajat painottuivat ikäryhmään 36–65-vuotiaat – noin 3/5 vastaajista kuului tähän ikäryhmään. Loput vastaajista jakautuivat melko tasaisesti ikäryhmiin 66–85-vuotiaat sekä 19–35-vuotiaat. Ainoastaan yksi vastaaja oli nuorempi kuin 19-vuotias. Jotta kartoituksessa saadut tulokset olisivat mahdollisimman paikkaansa pitäviä, eri ikäryhmien ja sukupuolten välisiä eroavaisuuksia vastauksissa tarkastellaan edempänä tarkemmin.

Valtaosa vastaajista asui Gammelbackan metsän liepeillä. Noin 65 % vastaajista asui alle 500 metrin etäisyydellä Gammelbackan metsästä ja alle kilometrin etäisyydellä asui jo yli 90 % vastaajista. Juuri kilometrin etäisyys metsäalueelle on useissa tutkimuksissa osoitettu enimmäisetäisyydeksi, jotta metsäalueella vierailisi säännöllisesti (mm. Hörnsten 2000). Toisaalta tuloksiin saattoi myös vaikuttaa se, että kyselylomakkeita oli saatavilla ainoastaan tutkimusalueen lähistöllä sijaitsevista palvelupisteistä eikä muualla kaupungissa. Enemmistö vastaajista, 35 henkilöä, asui viereisessä kerrostalovaltai-

ssa Gammelbackassa. Myös viereisen Puro-lan rivitalovaltainen asuinalue 15 vastaajalla ja Hamarin pientalovaltainen asuinalue 14 vastaajalla olivat kyselyssä vahvasti edustettuina. Suhteutettuna asukasmäärään ylivoimaisesti eniten vastauksia kertyi noin 300 asukkaan Purolasta, jossa noin 5 % asukkaista vastasi kyselyyn. Noin 600 asukkaan Hamarista ja noin 2500 asukkaan Gammelbackasta vastasi kyselyyn muutama prosentti asukkaista. Muilta asuinalueilta kertyi vain muutamia vastauksia.

Merkillepantavaa oli, että valtaosa vastaajista oli käyttänyt Gammelbackan metsää jo yli kymmenen vuotta. Tämä saattaa viitata siihen, että mitä kauemmin asuinalueella asuu, sitä vahvempi side lähiympäristöön

"Kuinka monta vuotta olet ollut Gammelbackan metsän käyttäjä?"

Taulukko 1. Enemmistö vastaajista oli ollut Gammelbackan metsän käyttäjä jo pitkään.

muodostuu. Taustalla saattoi myös vaikuttaa Gammelbackan metsän riitaisa historia; yleisötilaisuuksiin osallistuneista moni muisti omakohtaisesti Gammelbackan metsästä 1980-luvulla käydyt riidat ja koki tärkeäksi puolustaa metsää muutoksilta.

Kysely kiinnosti eniten metsän ahkeria käyttäjiä. Melkein 60 % vastaajista ilmoitti käyvänsä Gammelbackan metsässä useamman kerran

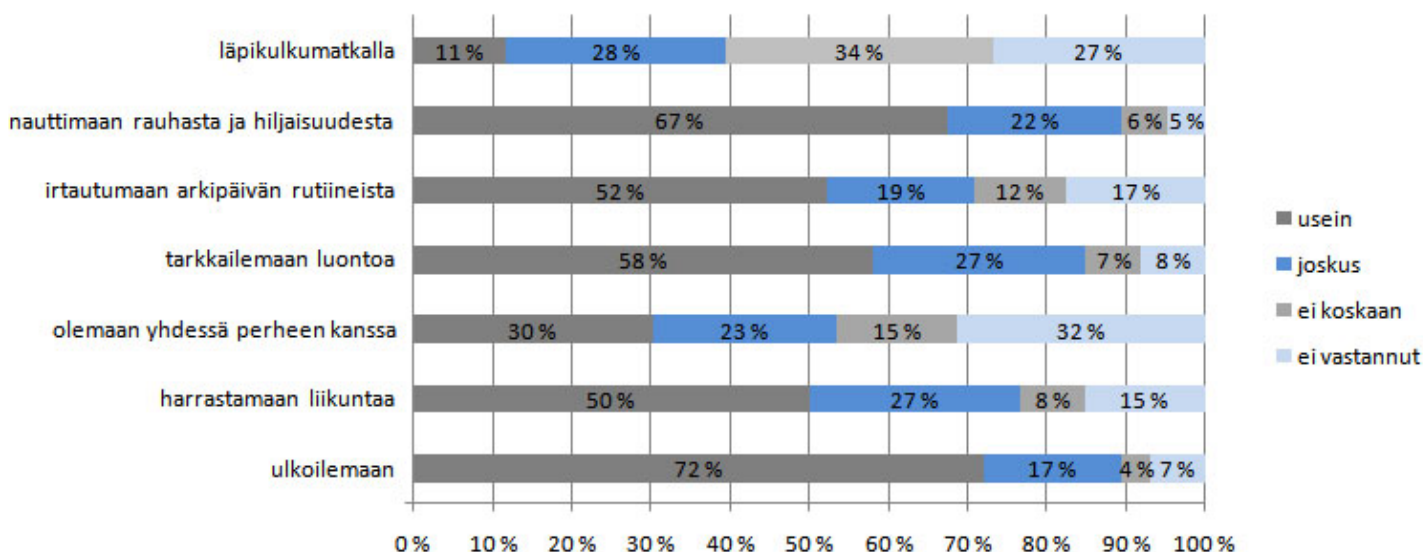
viikossa, ja noin 22 % ilmoitti käyvänsä siellä kerran viikossa. Saattaa olla, että alueen aktiivikäyttäjillä on hieman eri mieltymykset kun alueella harvemmin käyvillä. Esimerkiksi karitoituksessa ilmennyt alueen käyttömuotojen laaja kirjo saattaa olla ominaista juuri aktiivikäyttäjille. Tätä seikkaa on kuitenkin mahdotonta tutkia, koska harvemmin kuin viikoittain käyviä oli vastanneista määrällisesti niin pieni osuus, ettei tulos olisi luotettava.

7. Yleispiirteitä vastauksissa

Vastauksissa korostui Gammelbackan metsän merkitys ulkoilun, elpymisen ja luontoelämyksien kannalta. Sen sijaan alueen liikuntamahdollisuuksia tai mahdollisuuksia sosiaalisen kanssakäymiseen ei korostettu yhtä paljon. Vastaajista noin 72 % ilmoitti tulevansa usein Gammelbackan metsään ulkoilemaan, noin 67 % nauttimaan rauhasta ja hiljaisuudesta ja noin 58 % tulevansa usein tarkkailemaan luontoa. Rauhallisuutta ja hiljaisuutta hyvin tärkeänä piti 72 % vastaajista. Varsinkin avoimissa vastauksissa korostettiin alueen rauhoittavuutta ja sen tarjoamia

luontoelämyksiä. Sellaisia elvyttävyyttä kuvia sanoja ja ilmiäsuja kuten esimerkiksi mielenrauha, virkistymien ja akkujen lataaminen käytti avoimissa vastauksissaan 38 vastaajaa. Luontoelämyksiä painotti 21 vastaajaa avoimissa vastauksissaan. Niitä kuvattiin muun muassa sellaisilla imaisilla kuin ”seurata vuodenajanvaihteluja” ja sanoilla kuten ”luonnontarkkailua”. Vastaajista 50 % ilmoitti tulevansa usein Gammelbackan metsään harrastamaan liikuntaa ja avoimissa vastauksissa liikunnan mainitsi vain 16 vastaajaa. Toisaalta voi ajatella, että sana ”ulkoilu” tar-

”Gammelbackan metsään tullen:”

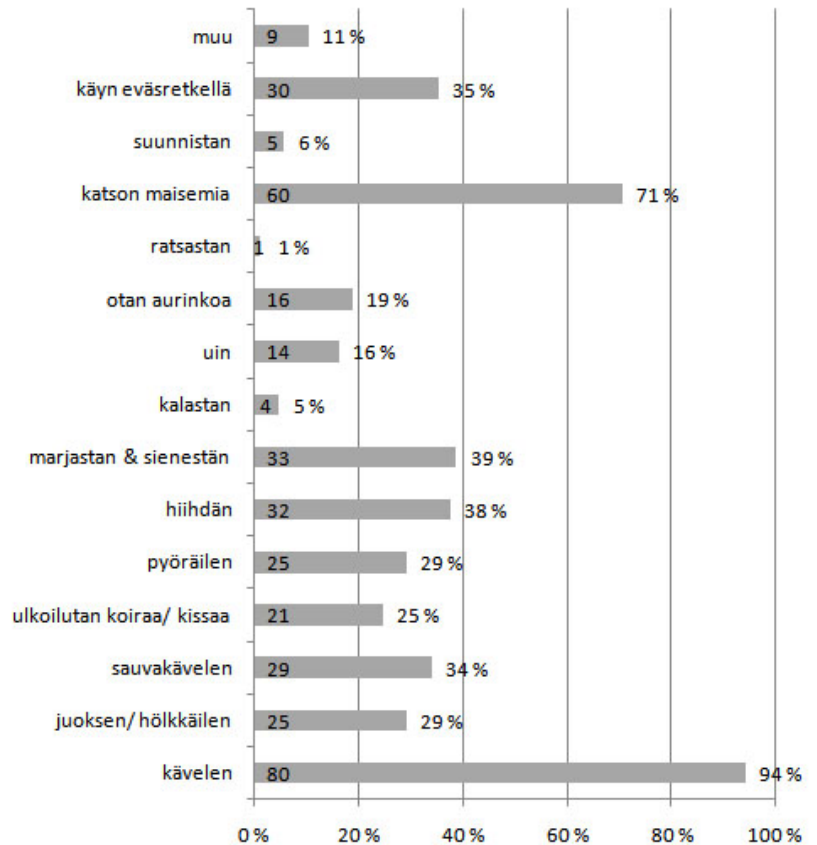

Taulukko 2. Gammelbackan metsän elvyttävä merkitys korostui vastauksissa.

koittaa myös kävelyn tarjoamaa liikuntaa.

Kyselyn vastauksien perusteella Gammelbackan metsä tarjoaa mahdollisuudet toimintojen ja oleskelumuotojen hämmästyttävän laajalle kirjolle. Suosituimmat olivat kävely, jota harrasti noin 94 % vastaajista, ja maisemien katselu, jota harrasti yli 70 % vastaajista. Alueella myös hiihdettiin, pyöräiltiin, sauvakäveltiin, juostiin, marjastettiin ja sienestettiin sekä käytiin eväretkellä ahkerasti. Jokaista edellä mainittua toimintamuotoa ilmoitti tekevänsä yli neljännes vastaajista. Oli kiinnostavaa huomata, että kaupungissa sijaitseva lähivirkistysalue saattoi tarjota mahdollisuudet sellaisille toiminnoille kuin marjastukselle ja sienestykselle, kalastukselle ja ratsastukselle, jotka mielikuvissa usein liitetään maaseutuun.

"Miten liikut tai mitä teet Gammelbackan metsässä?"

Taulukko 3. Gammelbackan metsässä tehdään paljon eri asioita.

7.1. Gammelbackan metsän arvostetut ominaisuudet

On osoitettu, että suomalaisten mielipaikat useimmiten löytyvät metsä- ja luontoalueelta, ja että luonnon liittyvät ominaisuudet, kuten luonnon tuoksut ja äänet, koetaan tärkeiksi (Tyrväinen et al. 2007). Useissa tutkimuksissa on myös todettu että ihmiset yleensä pitävät vanhoista metsistä (esim. Karjalainen 2002). Tämän kartoituksen tulokset viittaavat samaan suuntaan. Vastaajat arvostivat Gammelbackan metsässä koskemattoman luonnon tuntua ja vanhan metsän tuntua. Tämä ilmeni esimerkiksi siinä, että erilaisista nisäkkäistä, linnuista ja sienistä, joita metsässä oli nähty, kerrottiin vastauksissa innostuneesti. Moni ilmeisesti huolestui kyselylomakkeessa esitetyistä kysymyksistä metsän hoidosta

ja palvelumuodoista, ja painotti ettei metsän tuntua saisi hoidolla hävittää eikä metsään saisi tuoda liikaa rakennettuja elementtejä. Tällaisia kommentteja kertyi 9 kappaletta. Ylivoimainen enemmistö vastaajista piti Gammelbackan metsän vanhoja lehtipuita hyvin tärkeinä. Enemmistö arvosti myös metsään jätettyjä lahoppuita. Lahoppuiden kohdalla vastaukset olivat kuitenkin osittain ristiriitaisia. Tähän ongelmaan paneudutaan otsikon ”suhautuminen metsän hoitoon” alla. Eri luontoelementtejä, kuten puroja ja luonnoneläimiä, pidettiin yleisesti vähintään melko tärkeinä.

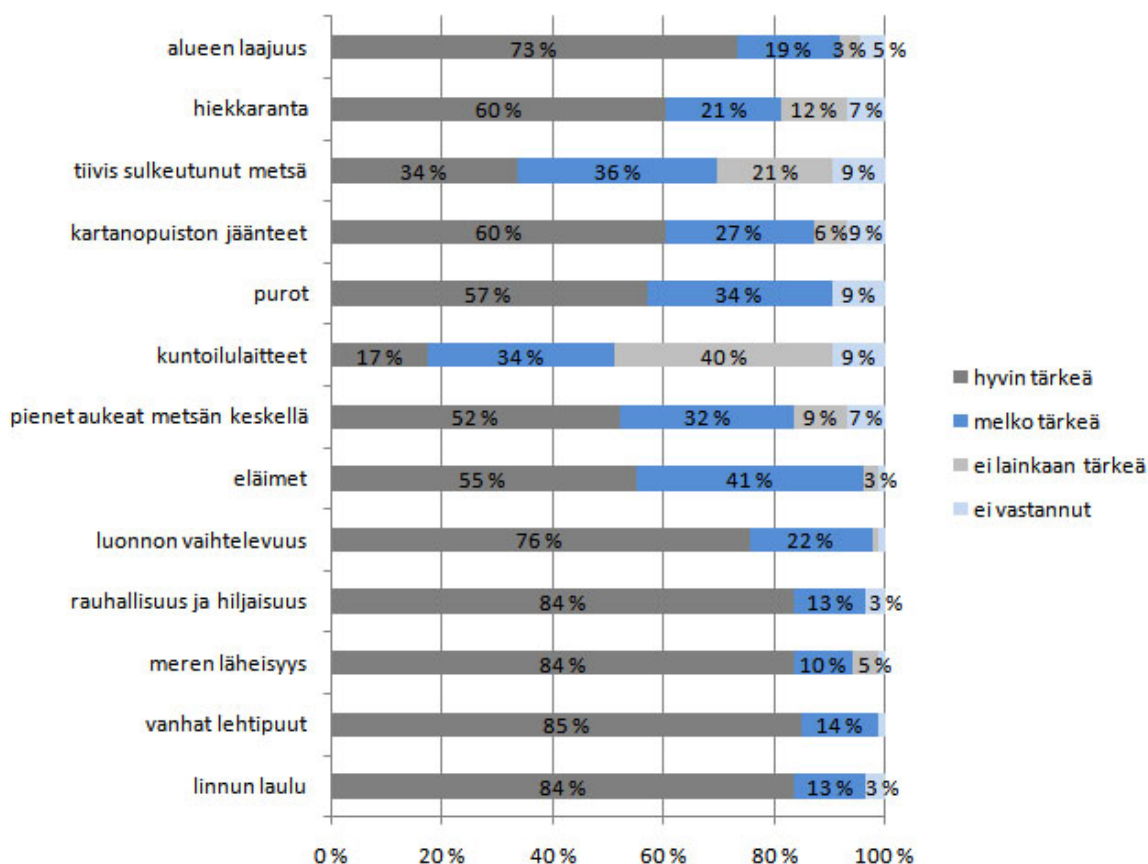
Gammelbackan metsän luonnon monipuolisuutta arvostettiin kovasti. Luonnon vaih-

televuutta hyvin tärkeänä ominaisuutena piti 76 % vastaajista. Yli 80 % vastaajista oli täysin samaa mieltä väittämästä ”Eri-ikäiset puut, vaihteleva puiden tiheys ja vaihteleva aluskasvillisuus rikastuttavat Gammelbackan metsää.” Varsinkin meren läheisyyttä arvostettiin – sitä piti hyvin tärkeänä ominaisuutena 84 % vastaajista. Tärkeänä pidettiin sekä merelle avautuvia näkymiä, että veden äärelle pääsyä. Korkeat rantakalliot komeine näkymineen nousivat vastaajien keskuudessa ehdottomaksi suosikkipaikaksi, lempipaikakseen ne mainitsi 22 vastaaja. Lähes 70 % vastaajista oli vähintään osittain samaa mieltä siitä, että näkymät rantakalliolta merelle tulisi pitää avoimena metsänhoidollisilla toimenpiteillä. Hiekkarantaa ei koettu aivan yhtä tärkeäksi kuin meren läheisyyttä yleensä; sitä hyvin tärkeänä ominaisuutena piti 60 % vastaajista. Myös rantaraitti yleensä mainittiin suosikkipaikkojen joukossa. Merinäköala

Gammelbackan metsässä täyttää hyvin ”vapauden ja avaruuden tunteen” kriteerit, joka on yksi niistä elämysarvoista jota on käytetty sosiaalisten arvojen kartoituksessa Ruotsissa (Lundh Malmros & Tönnefors 2001). Tilastollisesti erottui kuitenkin myös sellainen pieni joukko joka ei kokenut meren läheisyyttä lainkaan tärkeänä, ja jolle pelkästään metsä teki alueesta arvokkaan. Vastaajista 5 % ei pitänyt meren läheisyyttä lainkaan tärkeänä. Vastaajista 12 % ei pitänyt hiekkarantaa lainkaan tärkeänä ja 7 % vastaajista jätti tähän vastamatta.

Varsinkin avoimissa vastauksissa painotettiin alueen rauhoittavuutta. Viherympäristössä oleskelun on tieteellisestikin todettu alentavan stressiä (mm. Stigsdotter & Grahn 2004). Viherympäristössä oleskelun lisäksi rauhoittavaan kokemukseen vaikuttaa liittyvän myös kokemus hiljaisuudesta. Melu lisää stressi-

"Miten tärkeiksi koet nämä ominaisuudet Gammelbackan metsässä?"

Taulukko 4. Eri ominaisuuksien arvostus Gammelbackan metsässä.

peräisiä sairauksia (King, Davis 2003) ja vastaavasti on oletettu että hiljaisuudella olisi rauhoittavaa vaikutusta (Ampuja, Outi 2007). Kaupungissa absoluuttisen hiljaisia alueita on vaikea löytää (Wiik et al. 2005), mutta luonnon äänet, ja varsinkin lintujen laulu, koetaan yleensä myönteisenä (Huhdanmäki et al. 2004). Kyselyyn vastanneista 78 % koki että Gammelbackan metsästä löytyy rauhoittavia paikkoja ja 69 % vastaajista koki että alueelta löytyy hiljaisia paikkoja tai alueita. Tämä huolimatta siitä, että ympäröivien asuinalueiden äänet todellisuudessa tunkeutuvat alueelle. Kyselyyn vastanneista 84 % koki linnun laulu hyvin tärkeäksi ominaisuudeksi Gammelbackan metsässä, mikä tukee usein esitettyä teesiä siitä, että luonnon äänet sekä mahdollisuus kuulla hauraita ääniä luovat kokemuksen hiljaisuudesta. Työn alla olevan, alueen lounaslaidalle

Kuva 5. Näkymä Tornbergetiltä Haikon selälle.

sijoittuvan asemakaavan yhteydessä, tulisi vakavasti pohtia lisärakentamisen vaikutuksia hiljaiseksi keitaaksi koetulle alueelle.

7.2. Suhtautuminen historiallisiin arvoihin

Noin 58 % vastaajista ilmoitti tietävänsä alueella sijainneen kartanon. Alueen historiaa saattoi kuitenkin tuntea tätä suurempi osuus vastaajista koska osa saattoi jättää kysymyksen vastaamatta esimerkiksi kiireen takia. Melko suuresta osasta vastauksista, noin kolmanneksesta, ilmeni, että vastaaja tunsi kartanon historian hyvin – vastaajat mainitsivat esimerkiksi omistajasukujen nimiä tai historiallisia paikkoja, kuten Tornbergetilla sijainneen näköalatornin tai Bäckas nimisen torpan. Hyvä historian tuntemus saattoi osittain johtua siitä, että enemmistö vastaajista oli vierailut metsässä jo yli kymmenen vuoden ajan.

Tämän kartoituksen perusteella enemmistö käyttäjistä arvosti Gammelbackan metsän

historiallisia arvoja. Vastaajista 61 % ilmoitti pitävänsä kartanopuiston jäänteitä hyvin tärkeänä ominaisuutena ja 27 % vastaajista piti niitä melko tärkeänä ominaisuutena. Väittämään ”Metsästä löytyvät vanhat jalopuut ja kujanteet pistävät mielikuvitukseni liikkeelle” yhtyi täysin 60 % vastaajista ja 19 % oli siitä osittain samaa mieltä. Erityisesti arvostettiin alueen vanhoja lehtipuita; niitä hyvin tärkeinä piti jopa 85 % vastanneista. Saattoi olla, että kaikki vastaajat eivät tiedostaneet vanhojen lehtipuiden olevan suurilta osin kartanopuiston peruja, eivätkä täten kokeneet niiden ilmentävän historiallisia arvoja. Tilastoja tarkasteltaessa ilmeni, että vanhoja lehtipuita arvostavat eivät välttämättä pitäneet kartanopuiston jäänteinä tärkeinä.

Kuva 6. Komeat lehtikuuset viestivät Gammelbackan metsän historiasta.

Gammelbackan metsällä on aikalaiskertomuksien mukaan vielä 1930-luvulla ollut puistometsän luonne. Alue on ollut lehtipuuvaltainen ja puusto sekä aluskasvillisuus selvästi nykyistä harvempaa. Kyselyvastauksien perusteella erottui selvästi ryhmä joka toivoi puistometsän ilmeen palautettavaksi. Varsinkin iäkkäämmät ihmiset, jotka omakohtaisesti olivat kokeneet metsän puistometsänä, kokivat umpeenkasvamisen ahdistavana. Puiston pohjoisosa, jossa puulajien rikas kirjo sekä vanhat puut kielivät historiasta, mainittiin parissa vastauksessa erityisen kauniina. Vastaajista 21 % ei kokenut tiivistä sulkeutunutta metsää lainkaan tärkeänä. Toisaalta tiivistä sulkeutunutta metsää hyvin tärkeänä piti, 34

% vastaajista. Suhtautumisesta luonnollisesti tapahtuvaan kuusettumiseen ei kyselylomakkeessa esitetty erillistä kysymystä. Vapaissa kommentteissa ilmeni kuitenkin, että kolme vastaajaa piti metsää liian kuusettuneena ja kolme vastaajaa kuusikkoa liian tiheänä. Vapaissa kommentteissa yleisesti liian pusikoituneena alueen koki 14 vastaajaa, eli noin 15 % vastaajista. Sen sijaan kävelykierrokseen osallistuneilta tätä kysyttiin erikseen. Kysymys jakoi mielipiteet, mutta enemmistö kävelykierrokseen osallistuneista oli osittain sitä mieltä, että luonnollisesti tapahtuvaan kuusettumiseen ei pitäisi Gammelbackan metsässä puutua. Kysymykseen vastasi kuitenkin vain kaksitoista henkilöä, joten siitä ei voi tehdä muita johtopäätöksiä kun että asia jakaa mielipiteitä. Yleisvaikutelma kyselyvastauksien, maastossa tehtyjen kyselyiden sekä kävelykierroksen perusteella on, että suurin osa metsän käyttäjistä ei ole erityisesti metsän kuusettumista pohtinut. Kuitenkin osa käyttäjistä kokee vahvasti että jaloja lehtipuita ja puistometsän ilmettä pitää edistää kuusimetsän kustannuksella.

Niittyalueet ovat vielä 1930 - 40-luvulla olleet selvästi nykyistä laajemmat. Alueella on edelleen jäljellä kolme niittyaluetta. Kyselyvastauksien perusteella metsässä sijaitsevat niityt eivät kuuluneet metsän tärkeimpiin ominaisuuksiin. Vastaajista 52 % piti niitä hyvin tärkeinä, mikä on melko alhainen osuus verrattuna esimerkiksi linnun lauluun, meren läheisyyteen tai vanhoihin lehtipuihin, joita erittäin tärkeinä piti yli 80 % vastaajista. Niityt mainittiin kuusi kertaa lempipaikkojen joukossa, kun korkeat rantakalliot mainittiin 22 ja uimaranta 9 kertaa. Kävelykierrosten perusteella niityt olivat sen sijaan hyvin pidettyjä. Vaikutti siltä, että arvokkaita niistä teki niiden kätkeyty luonne ja salaperäisyys, sekä niiden metsään tuoma vaihtelu. Niittyjä pidettiin metsää rauhoittavampina. Niittyjen ylläpitoa kannatettiin voimakkaasti. Ehdotettiin että kaupunki järjestäisi talkoot, jossa niitä hoidettaisiin perinteisin menetelmin. Koululaiskierrokset osoittivat että metsän länsipuolella sijaitseva niitty, jossa kierroksen

aikana vierailtiin, oli hyvin suosittu myös lasten ja nuorten keskuudessa. Varsinkin 11-vuotiaat ilmoittivat pitävänsä paikasta ja määrittelivät sen rauhalliseksi, kauniiksi ja iloiseksi. Se oli myös monen lempipaikka. Myös yläasteikäiset kokivat niityn melkein poikkeuksetta rauhallisena ja kauniina.

Kävelykierrokselle osallistuneista valtaosa oli hyvin kiinnostuneita alueen historiasta. Esimerkiksi vanhojen rakennuksien sijainnitiipikat kiinnostivat kävelyn osallistujia, ja he mielellään myös kertoivat mitä historialta tiesivät. Yksi osallistujista ehdotti vanhan näköalatornin palauttamista Tornbergetille, ja kaikki muut osallistujat kannattivat ideaa. Tornin uudelleen pystyttäminen toivottiin myös 2 vastauslomakkeessa.

Osa vastaajista koki metsän arvokkaaksi kulttuuriperinnöksi, jota Porvoo voisi hyödyntää matkailuvalttina. Rohkeimmat ideoivat alueelle jopa matkailupalveluita, kuten hotelleja. Tällaisia ideoita toi esille kolme vastaajaa. Lisäksi kahdeksan vastaajaa toivoi tietoa alueen historiasta, esimerkiksi opasteiden muodossa. On kuitenkin huomioitava, että eniten käyttäjät arvostivat alueen rahallisuutta ja alueen tarjoamia luontoelämyksiä. Näitä ominaisuuksia on täten tarkasti vaalittava alueen kehittämisessä.

Kuva 7. Kuva Gammelbackan metsästä vuonna 1900. Metsä oli aikoinaan lehtipuuvaltainen.

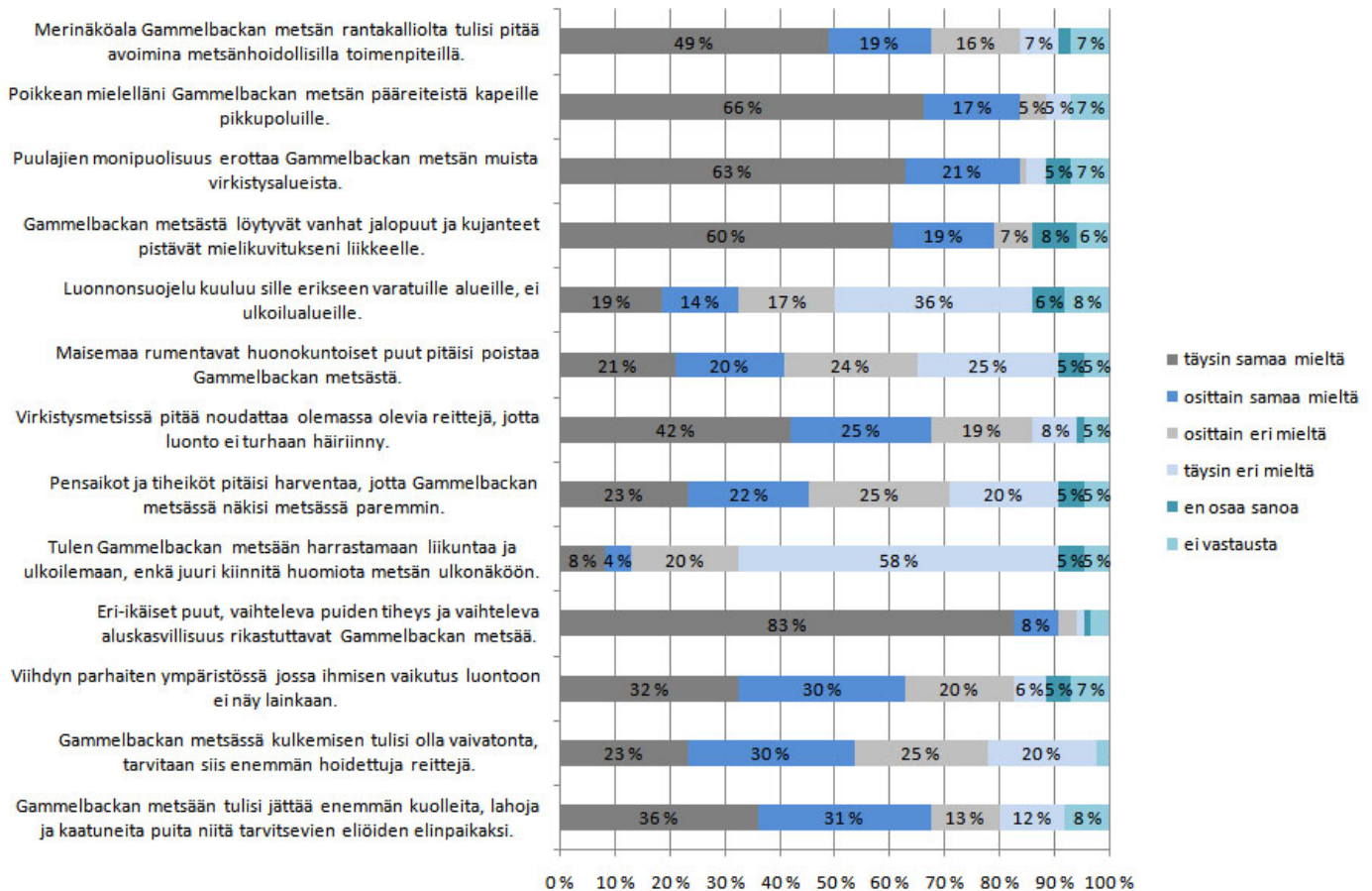
7.3. Suhtautuminen metsän hoitoon

Metsän ulkonäkö on suurimmalle osalle vastaajista hyvinkin tärkeä. Vastaajista 58 % oli täysin eri mieltä ja 20 % osittain eri mieltä väittämästä ”Tulen Gammelbackan metsään harrastamaan liikuntaa ja ulkoilemaan, enkä juuri kiinnitä huomioita metsän ulkonäköön”. Kuitenkin osa ihmisistä tulee metsään sen tarjoamien liikuntamahdollisuuksien takia - yhteensä 12 % vastaajista oli edellisestä väittämästä osittain tai täysin samaa mieltä. Yleisesti ottaen käyttäjät vaikuttivat melko tyytyväisiltä Gammelbackan metsään ja vain harvoissa vastauksissa toivottiin hoitoon suuria muutoksia. Yksimielistä tai edes enem-

mistön kannattamaa mielipidettä siitä, miten Gammelbackan metsää pitäisi hoitaa, ei kuitenkaan tämän kartoituksen perusteella ollut mahdollista löytää.

Gammelbackan metsän käyttäjät arvostavat erityisesti metsän monipuolisuutta. Tämä osoitettiin moneen otteeseen kyselyn tuloksissa. Yli 82 % vastaajista yhtyi täysin väittämään ”Eri-ikäiset puut, vaihteleva puiden tiheys ja vaihteleva aluskasvillisuus rikastuttavat Gammelbackan metsää”. Väittämään ”Puulajien monipuolisuus erottaa Gammelbackan metsän muista virkistysalueista” yhtyi

"Mitä mieltä olet näistä väittämistä?"

Taulukko 5. Yhtenäistä linjaa suhtautumisessa metsänhoitoon ei vastaajien keskuudesta löytynyt.

täysin 63 % vastaajista ja osittain 21 % vastaajista. Lisäksi 76 % vastaajista piti luonnon vaihtelevuutta hyvin tärkeänä ja 22 % melko tärkeänä ominaisuutena Gammelbackan metsässä. Kokemukset kävelykierrokselta vahvistivat tätä seikkaa. Kävelykierroksen aikana ei ilmennyt, että mikään metsätyyppi olisi ollut jotain muuta selvästi suositumpi tai vähemmän suosittu.

Suurin osa vastaajista toivoi, että metsä olisi melko luonnonkaltainen. Vastaajista 32 % oli täysin samaa mieltä ja 30 % osittain samaa mieltä väittämästä ”Viihdyn parhaiten ympäristössä jossa ihmisen vaikutus luontoon ei näy lainkaan.”. Enemmistö koki luonnonarvojen vaalimisen myös ulkoilualueilla tärkeäksi. Vastaajista 32 % oli täysin ja 17 % osittain eri mieltä väittämästä ”Luonnonsuojelu kuuluu

sille erikseen varatuille alueille, ei ulkoilualueille”. Toisaalta niinkin iso osuus kuin 33 % vastaajista oli tästä osittain tai täysin samaa mieltä.

Ilmeisesti käsitys luonnollisuudesta poikkeaa vahvasti vastaajien keskuudessa. Varsinkin mielipiteet aluskasvillisuuden tiheydestä sekä ränsistyneistä puista jakoivat vastaajia. Väittämän ”Pensaikot ja tiheiköt pitäisi harventaa, jotta Gammelbackan metsässä näkisi paremmin” kohdalla vastaukset jakautuivat melkein tasaisesti kaikkiin vastausvaihtoehtoihin. Samoin väittämästä ”Maisemaa rumentavat huonokuntoiset puut pitäisi poistaa” ei löytynyt yksiselitteistä mielipidettä. Hieinan ristiriitaista oli, että enemmistö kuitenkin suhtautui lahopuihin myönteisesti; noin 67 % vastanneista oli osittain tai täysin samaa

mieltä väittämästä ”Gammelbackan metsään tulisi jättää enemmän kuolleita, lahoja ja kaatuneita puita niitä tarvitsevien eliöiden elinpaikaksi.”. Tämä voi johtua monesta asiasta. Se saattaa viitata siihen, että esimerkiksi yksittäisiä kelopuita ei koeta rumentavina, mutta ränsistynyt tai luonnontilainen metsä jakaa mielipiteitä vahvemmin. Se saattaa myös viitata siihen, että luonnonarvoja periaatteen tasolla puolustetaan mutta käytännössä esteettisyys kuitenkin koetaan tärkeämpänä.

Maastokävelyllä oli mahdollista paneutua tarkemmin metsämielityksiin. Kävelyn perusteella vaikutti siltä, että lähimetsän luonnollisuus, metsäntuntu ja salaperäisyys olivat Gammelbackan metsän ominaisuuksista tärkeimmät. Tämä ei kuitenkaan tarkoittanut ettei metsää saisi hoitaa. Täysin hoitamattomat metsiköt tuntuivat päinvastoin suuresta osasta osallistujia epäsiisteiltä. Aikaisemmin on todettu että ihmiset yleensä arvostavat vanhan, valoisan ja elinvoimaisen näköisiä metsiä (Karjalainen 2002). Tämä piti maastokävelyn perusteella paikkansa Gammelbackassakin. Kävelyn perusteella vaikutti siltä, että eniten arvostettiin niitä metsiköitä joissa aluskasvillisuus oli vehreätä mutta ei kaikkea näkyvyyttä peittävää. Tieto metsän hoidon tarkoituksesta vaikutti kävelykieroksen perusteella kuitenkin lisäävän käyttäjien suvaitsevaisuutta erilaisia metsikköjä ja metsänhoidon menetelmiä kohtaan. Kun osallistujille selitettiin tiettyjen, vähemmän pidettyjen metsiköiden myönteisesti vaikutuksista luonnon monimuotoisuuteen tai ti-

lalliseen kokemukseen, niihin alettiin suhtautua myönteisemmin.

Se, miten metsä koetaan riippuu ihmisestä. Varsinkin ylä-asteikäisten koululaiskierrokselta kertyneitä tuloksia tarkastaessa huomasi, että eri metsätyypit herättivät ihmisissä erilaisia tunteita. Toinen koki lehtimetsän rehevyyden satumaisena ja rauhoittavana ja aluskasvillisuudeltaan niukan kuusimetsän synkkänä ja ahdistavana. Toinen taas ahdistui lehtimetsän ylitsepursuavuudesta ja rauhoittui havumetsän niukkuudesta. Koska yhtenäistä linjaa metsänhoidosta on tämän kartoituksen perusteella vaikeata löytää, ja

Kuva 8. Gammelbackan metsästä löytyy paljon lahopuita.

valtaosa vastaajista koki vaihtelun tärkeäksi, kannattaa varmasti jatkaa Gammelbackan metsän hoidossa käytettyä linjaa, jossa metsäkuviot ovat pieniä ja täten monipuolisuus suurta. Tällä tavalla metsästä löytyy jokaiselle jotakin.

7.4. Alueen palvelut

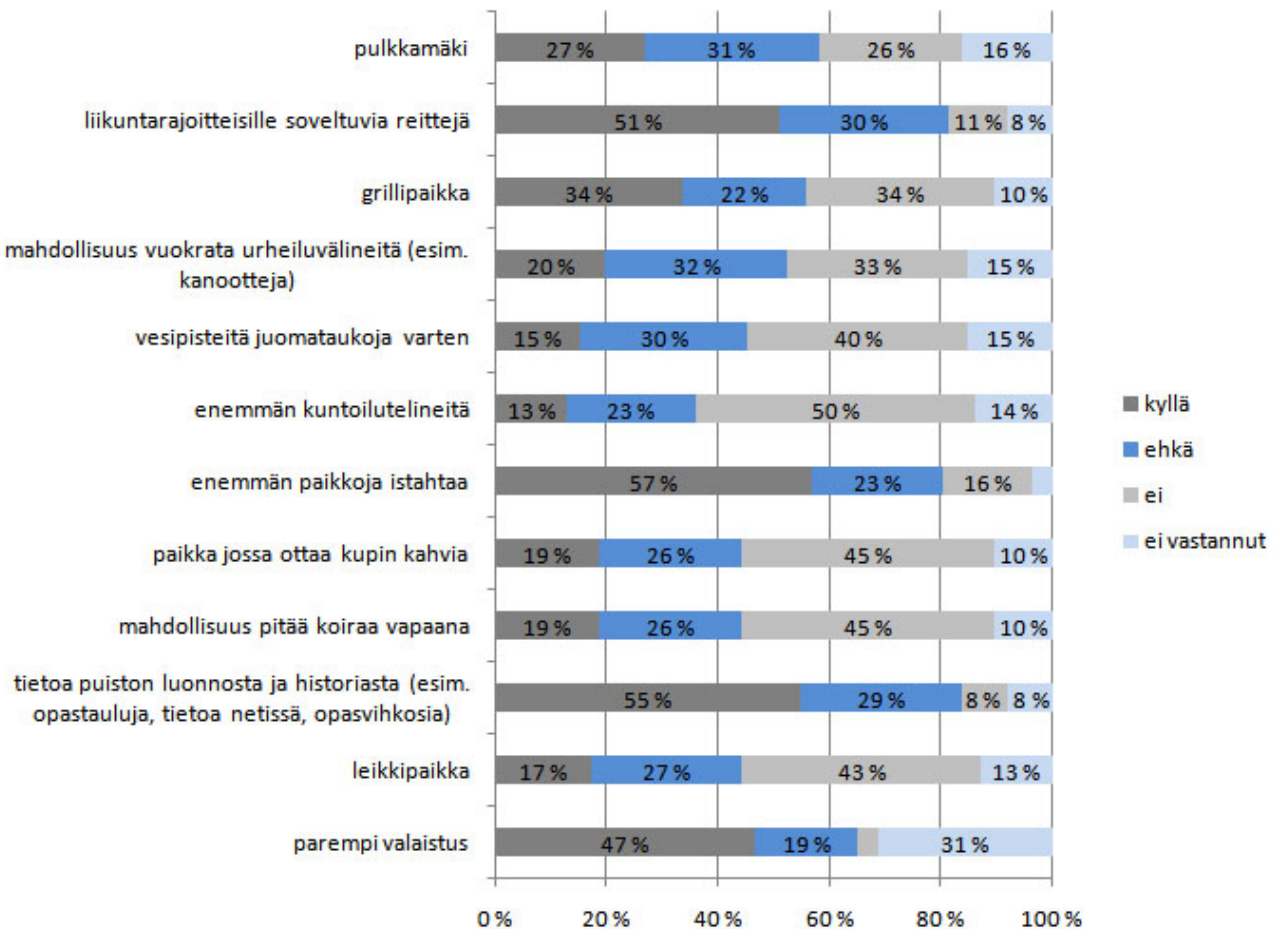
Kartoituksessa haluttiin selvittää millaisena käyttäjät haluaisivat nähdä Gammelbackan metsän tulevaisuudessa. Tähän kuului olennaisena hoidon taso ja palvelutason määrittäminen. Suhtautuminen palveluihin selvitetiin kysymällä miten tärkeänä vastaajat pitivät eri parannusehdotuksia.

Vastaajat suhtautuivat selvästi myönteisesti sellaisiin palveluehdotuksiin, jotka eivät merkittävästi vaikuttaisi alueen ”luontomaiseen” luonteeseen. Enemmistö suhtautui myönteisesti valaistuksen parantamiseen, istumapaikkojen lisäämiseen, alueen luontoa ja historiaa koskevan tiedon lisäämiseen ja liikuntarajoitteisille soveltuvien reittien luomiseen. Nämä seikat nousivat esille myös muualla kyselys-

sä. Varsinkin valaistuksen tarve ilmeni myös muilla tavoin kyselyssä; 42 % vastaajista koki että valaistuksen puute rajoittaa Gammelbackan metsän käyttöä. Lisää istumapaikkoja toivoi vapaissa kommentteissa 11 vastaajaa. Lisää roska-astioita toivoi 16. Tietoa alueen luonnosta tai historiasta toivoi vapaissa vastauksissa kahdeksan vastaajaa. Moni kuitenkin myös painotti aluetta vaivaamaa ilkeävaltaa ja pohti miten esimerkiksi opaskyltit kestäisivät alueella. Liikuntarajoitteisten tarpeet nosti esille seitsemän vastaajaa vastauksissaan. Tähän asiaan paneudutaan tarkemmin kohdassa ”7.5.2. Reittien luonne ja kunto”.

Varovaisesti myönteisesti tai empivästi suhtauduttiin ehdotuksiin, jotka edistäisivät uu-

”Kokisitko seuravat parannukset tärkeinä Gammelbackan metsässä?”

Taulukko 6. Enemmistö vastaajista toivoi parempaa valaistusta, enemmän paikkoja istahtaa ja enemmän tietoa luonnosta ja historiasta.

denlaista ulkoilutoimintaa mutta vaatisivat pysyviä rakenteita. Tähän ryhmään lukeutui mahdollisuus urheiluvälineiden vuokraamisen, grillipaikkojen rakentaminen sekä pulkamäen luominen.

Enemmistön kielteisen suhtautumisen keräsi muutama ehdotus. Nämä olivat ehdotus kahvilasta, leikkipaikasta, vesipisteistä, kuntoilutelineiden lisäämisestä sekä mahdollisuudesta pitää koiraa vapaana. Nämä ehdotukset ovat luonteeltaan sellaisia, että ne useammin on totuttu näkemään kaupunkipuistoissa kuin virkistysmetsissä

Vastaukset vahvistavat käsitystä siitä, että kyselyyn vastanneet arvostavat Gammelbackan metsän ”luontomaisuutta” ja ”villiyttä”, eikä enemmistö kaipaa siihen ”kaupunkimaisia”

elementtejä. Sen sijaan sellaiset ehdotukset, jotka edistävät metsämäiseen luontoon helposti liitettävää toimintaa koettiin myönteisenä. Tällainen toiminta on esimerkiksi grillaaminen tai melominen.

Yllättävää oli, että ne, jotka olivat täysin tai osittain eri mieltä väittämästä ”Viihdyn parhaiten ympäristössä jossa ihmisen vaikutus luontoon ei näy lainkaan.”, suhtautuivat palveluehdotuksiin kaikkia vastaajia kielteisemmin. Suurin ero oli suhtautumisessa kahvilaehdotukseen, johon tästä ryhmästä suhtautui kielteisesti 73 % verrattuna 45 % kaikista vastaajista. Samoin kuntoilutelineiden lisäämiseen suhtauduttiin poikkeuksellisen kielteisesti; 75 % suhtautui kielteisesti verrattuna 50 % kaikkiin vastaajiin. Ainoastaan parempaan valaistukseen tämä ryhmä suhtautui kaikkia vastaajia myönteisemmin.

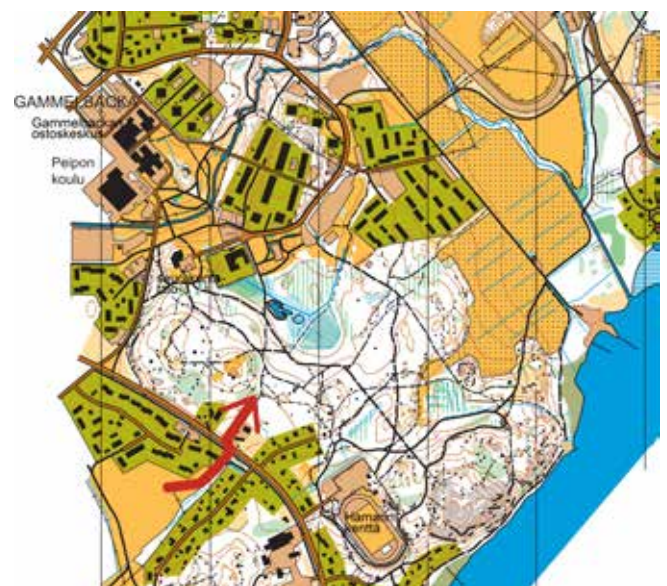
7.5. Reitit

7.5.1. Saavutettavuus

Vastaajat olivat Gammelbackan metsän saavutettavuuteen varsin tyytyväisiä. He kokivat että alue oli helposti saavutettavissa kaikista ilmansuunnista. Melkein kaikki vastaajat ilmoittivat tulevansa Gammelbackan metsään yleensä kävellen. Myös pyöräily oli suosittu tapa saapua alueelle – 24 % vastaajista ilmoitti saapuvansa usein pyörällä. Vain muutama vastaaja ilmoitti saapuvansa usein autolla ja yksi moottoripyörällä. Muita kulkumuotoja, esimerkiksi julkista liikennettä, ei mainittu kertaakaan.

Tulokset osoittavat, että Gammelbackan metsän reittiverkosto kytkeytyy hyvin ympäröiviin asuinalueisiin. Maastohavaintojen perusteella lisäreitti länneestä olisi myös tarpeen, esimerkiksi nykyisen Kuuselan koulun tienoilta. Nykyisillään ei ole mitään reittiä metsään urheilukentän ja seurakuntakeskuksen välissä, eikä Hamarintien länsipuolella sijaitsevasta Lehtimäen puistosta pääse luontevasti jatkamaan matkaa Gammelbackan metsään (kuva 9).

Kävelyn ja pyöräilyn suuri suosio johtuu todennäköisesti siitä, että valtaosa vastaajista asui hyvin lähellä Gammelbackan metsää. Kauempana asuvat ovat luultavasti kyselyssä aliedustettuina. Saattaa olla, että alueelle

Kuva 9. Tarve uudelle yhteydelle Haikon puiston ja Gammelbackan metsän välillä on osoitettu punaisella nuolella.

todellisuudessa saavutaan useammin esimerkiksi omalla autolla kun mitä vastaukset antavat ymmärtää. Myös vuodenaika saattoi vaikuttaa tuloksiin – on mahdollista, että hiihtokelien aikaan tullaan alueelle muita vuodenaikoja useammin autolla. Siksi on vaikeata tehdä johtopäätöksiä siitä, kuinka helppoa on saapua alueelle kauempaa. Jos halutaan lisätä muiden kun lähialueen asukkaiden vierailuja alueella, olisi hyvä osoittaa metsän yhteyteen selviä vieraspaikkoja. Esimerkiksi jo olemassa olevalle parkkipaikalle metsän pohjoispuolella voisi osoittaa selviä vieraspaikkoja. Kävelykierroksella muutama osallistuja ehdotti parkkipaikkaa, joka palvelisi rannalla kävijöitä. Toivomuksena oli, että parkkipaikka ei näkyisi rannalle, vaan sijaitseisi metsän laidalla. Nykyisin autoilijoiden on helppo jättää autonsa Hamarin rantaan. Sen sijaan alueen itäpuolella ei ole yhtä selkeästi merkittyä parkkipaikkaa. Ratkaisuna voisi olla vieraspaikkojen varaaminen Gammelbackan pienvenesatamasta ja selkeämpi viitoitus parkkipaikalle.

7.5.2. Reittien luonne ja kunto

Gammelbackan metsän reitistö on hyvin runsasta. Polut ovat osittain kartanometsän perua, osa on laadittu virkistymetsän aikoihin ja osa on syntynyt itsestään. Polkujen kunto vaihtelee helposti kuljettavissa olevista kuntopoluista kivisiin kinttupolkuihin. Enemmistö näytti kyselyvastauksien perusteella arvostavan polkujen metsäistä luonnetta sekä pikkupolkuja; 66 % vastaajista ilmoitti mielellään poikkeavansa pääreiteistä pikkupoluille ja kävelykierroksen aikana kiiteltiin metsämäisiä polkuja. Polut tuottavat ilmeisesti kuitenkin hieman ongelmia vanhuksille sekä rattaita työntävillä, koska helppokulkuisempia polkuja peräänkuulutti vastauksissaan seitsemän henkilöä. Esimerkiksi jyrkkä kivinen polku rannalle, itälaidan kivinen polku, sekä Tornbergetille pääsy koettiin hankaliksi. Reitistöä Gammelbackan metsässä voitaisiin kehittää niin, että pääreitit olisivat helposti kuljettavissa. Kulkua rantaan olisi parannettava, nykyään molemmat polut pohjois-eteläsuunnassa rantaan ovat hyvin hankalasti kuljettavissa.

Kuva 10. Jyrkät ja epätasaiset polut tekevät rantaan menemisen hankalaksi. Kuvassapoluista itäisempi.

Itäisempää, puroa pitkin kulkeva polkua, voitaisiin hieman tasoittaa, jotta rantaan olisi helpompi kulkea. Tornbergetille voitaisiin johonkin kohtaan tehdä käsinojallisia portaita. Suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota siihen, että portaat sopivat maisemaan. Esimerkiksi kiviportaot ja siro valurautainen käsijohde voisi sopia paikkaan.

7.5.3. Talvikunnossapito ja hiihtoladut

Noin puolet vastaajista ilmoitti vierailevansa Gammelbackan metsässä useammin kesäkuin talviaikaan. Varsinkin puutteellinen valaistus ja talvikunnossapito sekä hiihtoladut koettiin ongelmallisina. Vastaajista 42 % merkitsi puutteellisen valaistuksen rajoittavaksi tekijäksi ja lisäksi 10 mainitsi sen vapaissa vastauksissa. Nykyisillään Gammelbackan metsää on valaistu ainoastaan itä-länsisuunnassa kulkevalla kuntopolulla sekä yhdellä

lounas-kaakkoissuunnassa kulkevalla polulla. Rantareitille rakennetaan tämän vuoden aikana valaistusta. Vapaista kommentteista ilmeni, että vastaajat toivoivat valaistusta ainoastaan pääreiteille, jotta metsäntuntua ei menetettäisi. Osa vastaajista näki nimenomaan pimeydessä arvoa.

Vastaajista 40 % mainitsi huonon talvikunnossapidon ja 24 % polkujen liukkaiden käyttöä rajoittavana tekijänä. Nykyisillään Gammelbackan metsän polulla ei ole talvikunnossapitoa, mikä koettiin ongelmana runsaslumisina talvina. Samoin kuin valaistusta talvikunnossapitoa toivottiin nimenomaan pääreiteille, eikä kaikkialle metsään. Keskustelutilaisuudessa ilmeni huoli siitä, että talvikunnossapitoa olisi tehtävä järeällä kalustolla, mikä vuorostaan vaatisi että poluista tehtäisiin hyvin leveitä ja ”tiemäisiä”. Tämä huoli metsän tunnun häviämisestä tulisi huomioda jos päätetään ryhtyä talvikunnossapitoon. Ratkaisuna voisi esimerkiksi olla lumen auraamisen sijasta polkujen tasoittaminen ja lumen pakkaaminen esimerkiksi moottorikelkalla.

Talvikunnossapidon puute lienee syy siihen että kävelijät mielellään kävelevät hiihtoladuilla, mikä synnyttää ristiriitoja kävelijöiden ja hiihtäjien välillä. Gammelbackan metsässä on viime vuosina kulkenut ainoastaan yksi hiihtolatu. Kyseinen hiihtolatu on itä-länsisuunnassa kulkevalla, valaistulla liikuntaradalla. Tästä huolimatta 27 % vastaajista koki että hiihtolatuja on Gammelbackan metsässä liian paljon. Vapaissa vastauksissa hiihtolatu-
jen suureksi koetun määrän tai hiihtäjien ja kävelijöiden ristiriidat mainitsi 17 vastaajaa. Hiihtoladun herättämä vastustus selittyy osittain sillä, että kuntorata on ainut Kokkonniemen ja Gammelbackan metsän välillä kulkeva reitti. Tämä asia tulee kuitenkin korjautumaan vuoden 2010 aikana. Tulevien valaistustöiden yhteydessä tehdään uusi polku vanhan rinnalle Gammelbackan ja Kokkonniemen väliselle pellolle, joten tulevaisuudessa talvisin pääse kulkemaan Gammelbackan ja Kokkonniemen välillä sekä hiihtäen että kävellen. Viitoitus, joka selventää mitkä reitit ovat tarkoitettuja hiihtäjille ja mitkä kävelijöille saattaa metsäosuudella olla tarpeen.

8. Vastaajaryhmien erityispiirteet

Kyselyyn vastanneet painottuivat ikäryhmään 36–65 vuotiaat, johon kuului 62 % vastanneista. Ikäryhmiin 66–85 vuotiaat että 19–35 vuotiaat kuului vaan vajaa viidennes vastaajista. Myös naiset olivat hieman yliedustettuna vastaajien joukossa – vastaajista naisia oli 58 % ja miehiä 42 %.

Jotta nämä vinoutumat voidaan huomioida

tulosten tulkinnaissa, on syytä verrata eri ikäryhmien sekä miesten ja naisten vastauksia keskenään. Suurimmat erot löytyivät toimintamuodoissa sekä suhtautumisessa metsänhoitoon ja palveluehdotuksiin. Ikäluokkien välisiin eroihin kannattaa kuitenkin suhtautua varauksella koska 19–35-vuotiaiden sekä 66–85-vuotiaiden otos oli melko pieni. Kummassakin ryhmässä oli vain noin 15 vastaajaa.

8.1. Sukupuolten väliset erot

Miesten ja naisten arvostuksissa löytyi muutamia selviä eroja. Näitä olivat yleinen suhtautuminen alueeseen toimintaympäristönä, suhtautuminen metsänhoitoon sekä suhtautuminen palveluehdotuksiin.

Gammelbackan metsän merkitys elpymisen kannalta nousi naisten vastauksissa miesten vastauksia vahvemmin esille. Tämä ilmeni useasti vastauksia verratessa. Alueen rauhallisuutta ja hiljaisuutta hyvin tärkeänä ominaisuutena piti 69 % miehistä kun naisista tätä mieltä oli jopa 96 % vastanneista. Naisista 55 % ilmoitti tulevansa usein Gammelbackan metsään irtautumaan arkipäivän rutiineista, miehistä tätä mieltä oli vain 45 %. Naiset myös ilmoittivat miehiä useammin tulevansa usein Gammelbackan metsään nauttimaan rauhasta ja hiljaisuudesta; naisista 71 % oli tätä mieltä kun miehistä tätä mieltä oli vain 60 %. Miehet myös katsovat naisia harvemmin maisemia (62 % vs. 77 %) sekä käyvät selvästi harvemmin eväsretkellä (24 % vs. 45 %).

Sen sijaan miehet harrastavat Gammelbackan metsässä naisia monipuolisemmin liikuntaa ja erilaista toimintaa. Miehet juoksevat tai hölkkäilevät naisia useammin (38 % vs. 22 %), pyöräilevät useammin (38 % vs. 25 %) ,hiihtävät useammin (44 % vs. 35 %) ja suunnistavat useammin (15 % vs. 0 %) ja kalastavat useammin (12 % vs. 0 %). Sen sijaan miehet kävelevät naisia harvemmin (88 % vs. 98 %). Miehet

myös saapuvat naisia useammin Gammelbackan metsään muilla keinoin kuin kävellen. Miehistä 31 % ilmoitti saapuvansa usein pyörällä, kun naisista pyörällä saapui usein 24 %. Myös kaikki kolme vastaajaa, jotka ilmoittivat tulevansa autolla, olivat miehiä.

Miehet puolsivat naisia hieman voimakkaampaa metsänhoitoa. He muun muassa suhtautuivat naisia useammin kielteisesti lahopuihin, toivoivat naisia enemmän harvennusta ja naisia useammin rumentavien puiden poistoa. Lisäksi he suhtautuivat naisia nuivemmin luonnonsuojeluun ulkoilualueilla; miehistä 46 % oli täysin tai osittain samaa mieltä väittämästä ”Luonnonsuojelu kuuluu sille erikseen varatuille alueille, ei ulkoilualueille”, kun naisista tätä mieltä oli vain 24 %. Miehet kuitenkin kokivat naisia tärkeämmäksi noudattaa olemassa olevia reittejä jotta luonto ei turhaan häiriinny. Ylipäänsä miehet kokivat metsän ulkonäön vähemmän tärkeäksi kun mitä naiset kokivat; väittämästä ”Tulen Gammelbackan metsään harrastamaan liikuntaa, enkä juuri kiinnitä huomiota metsän ulkonäköön” 14 % miehistä mutta vain 4 % naisista oli täysin samaa mieltä.

Vaikka miehet puolsivatkin naisia voimape räisempää metsänhoitoa, he ilmeisesti kuitenkin arvostivat alueen metsämäisyyttä. Miehet nimittäin suhtautuivat kaikkiin palveluehdotuksiin naisia kielteisemmin. Varsin silmiin-

pistävä ero oli suhtautumisessa valaistuksen parantamiseen, tiedon lisäämiseen, istumapaikkojen lisäämiseen, liikuntarajoitteisille soveltuvien reittien rakentamiseen sekä pulkkamäen luomiseen. Naisista 53 % kokisi valaistuksen parantamisen tärkeänä parannuksena kun miehistä tätä mieltä oli 37 %, tiedon lisäämistä kannatti 61 % naisista mutta miehistä vain 46 %, istumapaikkojen lisäämistä kannatti 63 % naisista mutta miehistä vain 49 %, liikuntarajoitteisille soveltuvia reittejä kannatti 59 % naisista mutta miehistä vain 40 % ja pulkkamäkeä kannatti 35 % naisista mutta miehistä vain 17 %.

Talkootoiminta kiinnosti miehiä hieman naisia useammin; miehistä 74 % sanoi olevansa kiinnostuneita talkootoiminnasta kun naisista kiinnostuneita oli 65 %. Miehet ja naiset olivat kiinnostuneita myös hieman erilaisesta talkootöistä. Niittyjen ja kетоjen hoito kiin-

nosti naisia enemmän kun taas vesakoiden raivaaminen sekä viljelykarkulaisten kitkeminen kiinnosti miehiä selvästi enemmän.

Muita huomionarvoisia seikkoja olivat että naiset käyvät miehiä useammin Gammelbackan metsässä perheen kanssa; naisista 55 % ilmoitti käyvänsä perheen kanssa kun miehillä vastaava luku oli 34 %. Ystävien tai sukulaisten kanssa molemmat ilmoittivat käyvänsä suurin piirtein yhtä usein. Ikäjakautuma oli miehillä ja naisilla melko sama, joskin eläkeläisiä oli miesten joukossa hieman enemmän. Miesten joukossa oli selvästi enemmän lapsettomia; 29 % miehistä oli lapsettomia kun naisista lapsettomia oli vain 18 %. Miehet arvostivat hiekkarantaa naisia enemmän – miehistä hyvin tärkeänä sitä piti 69 %, naisista 57 %. Miehet arvostivat alueen laajuutta naisia vähemmän: miehistä hyvin tärkeänä sitä piti 63 %, naisista 82 %.

8.2. 19–35-vuotiaat

19–35-vuotiaille Gammelbackan metsällä vaikuttaa olevan muita ikäluokkia suurempi merkitys sosiaaliselle kanssakäymiselle. Tähän ikäluokkaan kuuluvat käyvät harvemmin Gammelbackan metsässä yksin – heistä 60 % ilmoitti käyvänsä Gammelbackan metsässä useasti yksin kun kaikista vastaajista yksin kävi 75 %. Nuorimpaan ikäluokkaan kuuluvat ilmoittivat myös selvästi kaikkia vastaajia useammin tulevansa usein Gammelbackan metsään ollakseen yhdessä perheen kanssa (47 % vs. 30 %). Sen sijaan he ilmoittivat kaikkia vastaajia harvemmin tulevansa usein tarkkailemaan luontoa (33 % vs. 58%). He tulevat myös harvemmin nauttimaan rauhasta ja hiljaisuudesta; 19–35-vuotiaista 47 % tulevat usein nauttimaan rauhasta ja hiljaisuudesta kun kaikista vastaajista luku oli 67 %. Hieman yllättäen alueen rauha ja hiljaisuus on kuitenkin nuorille hyvin tärkeä; kaikki tästä ikäluokasta pitivät rauhaa ja hiljaisuutta hyvin tärkeänä kun kaikista vastaajista tätä mieltä oli vain 84 %.

Eri ikäluokat tekevät selvästi eri asioita Gammelbackan metsässä. Nuoret juoksevat tai hölkkäilevät kaikkia vastaajia useammin (47 % vs. 29 %), pyöräilevät useammin (60 % vs. 29 %) ja tulevat Gammelbackan metsään muita ikäluokkia selvästi useammin pyörällä. He katsovat myös maisemia useammin (87 % vs. 71 %). Sen sijaan he hiihtävät harvemmin (27 % vs. 38 %), marjastavat ja sienestävät harvemmin (20 % vs. 39 %), ottavat aurinkoa harvemmin (7 % vs. 19 %) eikä sauvakävele. Nuoret kulkevat myös muita vastaajia useammin Gammelbackan metsässä läpikulkumatalla – heistä 20 % käyttävät aluetta useasti läpikulkuun kun kaikista vastaajista läpikulkuun aluetta käyttävät 12 %.

Suhtautuminen eri palveluehdotuksiin poikkeaa myös eri ikäluokkien välillä. Nuoret suhtautuivat useaan ehdotukseen selvästi muita myönteisemmin. Nämä olivat leikkipaikka, kahvila, mahdollisuus pitää koira vapaana, grillipaikat sekä pulkkamäki, joita nuorista

noin 20 prosenttiyksikköä enemmän koki hyvin tärkeänä parannuksena verrattuna kaikkiin vastaajiin. Ainoastaan parempaa valaistusta nuoret piti selvästi vähemmän tärkeänä kuin mitä muut ikäryhmät pitivät. Sitä hyvin tärkeänä piti 27 % 19–35-vuotiaista ja 47 % kaikista vastaajista. Samoin nuoret kokivat selvästi harvemmin puutteellista valaistusta ongelmana – heistä 20 % koki sen ongelmana, kaikista vastaajista 42 %. Myös huono talvikunnossapito häiritsee nuoria selvästi kaikkia käyttäjiä vähemmän; nuorista ainoastaan yksi koki huonoa talvikunnossapitoa rajoittavana tekijänä kun kaikista vastaajista tätä mieltä oli 40 %.

19–35-vuotiaiden asenteet metsänhoitoa kohtaan poikkeavat hieman muista ikäluokista. Aikaisemmissa tutkimuksissa on todettu että nuoret suhtautuvat periaatteen tasolla luonnonsuojeluun kaikkia ikäryhmiä myönteisemmin (Lyytikäinen et al. 2002).

Myös tämän kartoituksen tulokset viittaavat tähän suuntaan. Nuorista 60 % oli selvästi eri mieltä väittämästä ”Luonnonsuojelu kuuluu sille erikseen varatuille alueille, ei ulkoilualueille.”, kun kakkien vastaajien kesken vastaava luku oli 36 %. Nuoret suhtautuivat myös myönteisemmin lahopuihin. Heistä 47 % oli täysin samaa mieltä väittämästä ”Gammelbackan metsään tulisi jättää enemmän kuolleita, lahoja ja kaatuneita puita niitä tarvitsevien eliöiden elinpaikaksi”, kun kaikista

vastaajista tätä mieltä oli 36 %.

Käytännössä nuoret vaikuttivat silti pitävän virkistysarvojakin hyvin tärkeinä. Heistä esimerkiksi vain 27 % yhtyi täysin väittämään ”Virkistysmetsissä pitää noudattaa olemassa olevia reittejä, jotta luonto ei turhaan häiriinny.”, verrattuna 42 % kaikista vastaajista. He kokivat myös helppokulkuisuutta tärkeämpänä – nuorista 60 % oli osittain samaa mieltä väittämästä ”Gammelbackan metsässä kulkemisen tulisi olla vaivatonta, tarvitaan siis enemmän hoidettuja reittejä.”, kun kaikista vastaajista tätä mieltä oli 30 %. Nuoret pitivät kaikkia vastaajia useammin metsää liian tiheänä; heistä vain 7 % oli täysin eri mieltä väittämästä ”Pensaikot ja tiheiköt pitäisi harventaa, jotta Gammelbackan metsässä näkisi metsässä paremmin.” kun kaikista vastaajista tätä mieltä oli 20 %. Nuoret olivat ylipäänsä hiukan vähemmän kiinnostuneita metsän ulkonäöstä; heistä 53 % oli osittain eri mieltä väittämästä ”Tulen Gammelbackan metsään harrastamaan liikuntaa ja ulkoilemaan, enkä juuri kiinnitä huomiota metsän ulkonäköön.”, kaikista vastaajista tätä mieltä oli 20 %.

Nuoret olivat talkootoiminnasta yhtä kiinnostuneita kuin muutkin ikäryhmät. Eri talkootoimia verratessa 19–35-vuotiaat osoittivat selvästi enemmän kiinnostusta kaikkiin eri työehtoihin, paitsi roskien keruuseen, josta he olivat muita ikäluokkia vähemmän kiinnostuneita.

8.3. 66–85-vuotiaat

Vanhin ikäluokka arvosti muita ikäluokkia enemmän Gammelbackan metsän historiallisia arvoja. Tästä ryhmästä jopa 88 % pitivät kartanopuiston jäänteitä hyvin tärkeinä, kun koko otoksesta hyvin tärkeinä niitä piti 61 %. Vanhimman ikäluokan edustajista myös 94 % oli täysin samaa mieltä väittämästä ”Gammelbackan metsästä löytyvät vanhat jalopuut ja kujanteet pistävät mielikuvitukseni liikkeelle”, kun koko otoksesta tätä mieltä oli 60 %. 66–85-vuotiaat arvostivat myös selvästi

kokonaisotosta vähemmän tiivistä sulkeutunutta metsää; 43 % ei pitänyt sitä lainkaan tärkeänä kun kaikkien vastaajien keskuudessa tätä mieltä oli 21 %. Vanhin ikäluokka kaipasi myös kaikkia vastaajia enemmän tietoa puiston luonnosta ja historiasta. Heistä 69 % piti tiedon lisäämistä tärkeänä parannuksena verrattuna 55 % kaikista vastaajista.

66–85-vuotiaat kannattivat muita ikäluokkia hieman voimakkaampaa metsänhoitoa.

He puolsivat voimakkaampaa harvennusta – heistä 50 % yhtyi täysin väittämään ”Pensaikat ja tiheiköt pitäisi harventaa, jotta Gammelbackan metsässä näkisi metsässä paremmin.”, kaikista vastaajista vain 23 % oli tätä mieltä. Vanhimmasta ikäluokasta 38 % oli täysin samaa mieltä väittämästä ”Maisemaa rumentavat huonokuntoiset puut pitäisi poistaa Gammelbackan metsästä.”, verrattuna 21 % kaikista vastaajista.

Voimakkaamman metsänhoidon puolustaminen saattaa osittain johtua historiallisten arvojen sekä lehtimetsän puolustamisesta. Sen lisäksi, että 66–85-vuotiaat pitivät historiallisia arvoja tärkeämpänä kuin mitä muut ikäryhmät, he myös arvostivat luonnon monipuolisuutta muita enemmän. Vanhimmasta ikäryhmästä kaikki vastaajat oli täysin samaa mieltä väittämästä ”Eri-ikäiset puut, vaihteleva puiden tiheys ja vaihteleva aluskasvillisuus rikastuttavat Gammelbackan metsää.”. Kaikista vastaajista tätä mieltä oli vain 83%”. Vanhimman ikäryhmän edustajat olivat myös kaikkia vastaajia useammin täysin samaa mieltä väittämästä ”Puulajien monipuolisuus erottaa Gammelbackan metsän muista virkistysalueista.” (81 % vs. 63 %). Vanhin ikäluokka oli kuitenkin myös kaikkia ikäluokkia luonnonsuojeluvastasempaa; väittämästä ”Luonnonsuojelu kuuluu sille erikseen varatuille alueille, ei ulkoilualueille.” heistä 13 % oli täysin eri mieltä verrattuna 36 % kaikista vastanneista.

Vaikka 66-85-vuotiaat puolsivatkin kaikkia vastaajia voimakkaampaa metsänhoitoa, he kuitenkin ilmoittivat viihtyvänsä hiukan muita paremmin ympäristössä jossa ihmisen

vaikutus luontoon ei näy ollenkaan (43 % vs. 32 %). He kokivat myös tärkeämpänä noudattaa polkuja jotta luonto ei turhaan häiriinny; 66–85-vuotiaista nimittäin 75 % yhtyi täysin väittämään ”Virkistysmetsissä pitää noudattaa olemassa olevia reittejä, jotta luonto ei turhaan häiriinny.”, kaikista vastaajista vain 42 %.

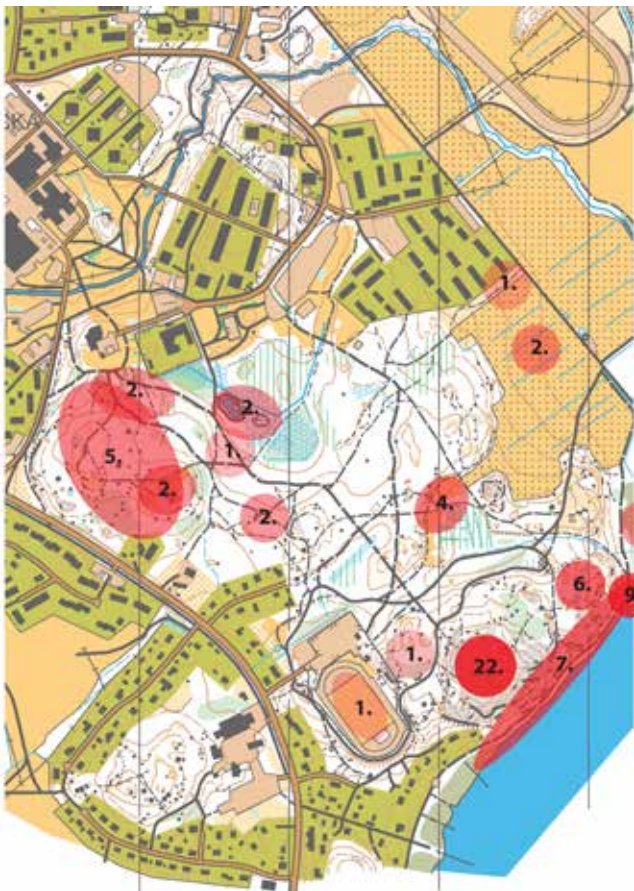
Samoin kuin nuorimman ikäryhmän myös vanhimman ikäryhmän tekemistottumukset poikkeavat muista ikäryhmistä. 66-85-vuotiaat muun muassa juoksevat harvemmin (7 % vs. 30 %), pyöräilevät harvemmin (13 % vs. 29 %), ulkoiluttavat koiraan harvemmin (13 % vs. 25 %) ja uivat harvemmin (7 % vs. 17 %). Sen sijaan he sauvakävelevät useammin (67 % vs. 34 %), hiihtävät useammin (60 % vs. 38 %) sekä marjastavat ja sienestävät useammin (60 % vs. 39 %). Vanhuksille lähivirkistysmetsä lienee tärkeämpi liikunnan kannalta kuin muille ryhmille. Heistä 63 % ilmoittivat tulevansa usein Gammelbackan metsään harrastamaan liikuntaa, kuin kaikkien vastanneiden kesken vastaava luku oli 50 %. 66–85-vuotiaat myös käyvät Gammelbackan metsässä muita useammin. Heistä 81 % käy alueella useita kertoja viikossa, kaikista vastanneista näin usein käy vain 59 %. Tämä saattaa osittain selittyä sillä, että 66–85-vuotiaat asuivat selvästi lähempänä Gammelbackan metsää. Heistä 81 % asuivat alle 500 metrin etäisyydellä kun kaikista vastaajista vastaava luku oli 65 %.

Vanhimmallalla ikäryhmällä oli muita suurempi into talkotoimintaan. Heistä 81 % olisi kiinnostuneita osallistumaan talkotoimintaan kun kaikista vastaajista kiinnostuneita olisi 69 %.

9. Paikkasidonnaiset arvot

Osana kartoitusta haluttiin selvittämään millaisia arvoja Gammelbackan metsän käyttäjät liittävät alueeseen yleensä, sekä millaisia arvoja alueen eri paikkoihin liitetään. Arvoja, joita kyselyssä käytettiin, olivat salaperäisyys, rauhoittavuus, hiljaisuus, kaunis näky, epäviihtyisyys ja pelottavuus. Kyselyssä pyydettiin vastamaan, löytyykö näitä arvoja Gammelbackan metsästä. Vastaajia pyydettiin lisäksi merkitsemään kartalle paikkoja, josta nämä arvot löytyvät. Menetelmä perustuu Ruotissa kehitettyyn ja Suomessakin useasti käytettyyn malliin sosiaalisten arvojen kartoittamiseen (Lundh Malmros, Tönnerfors 2001) Tässä kartoituksessa ruotsalaisessa mallissa käytettyjä arvoja kuitenkin muokattiin sopimaan Gammelbackan metsän laajuuteen ja ominaispiirteisiin sekä työn tarkoitukseen.

Suurin osa vastanneista koki että Gammelbackan metsästä löytyy rauhoittavia paikkoja

Kuva 11. Lempipaikat

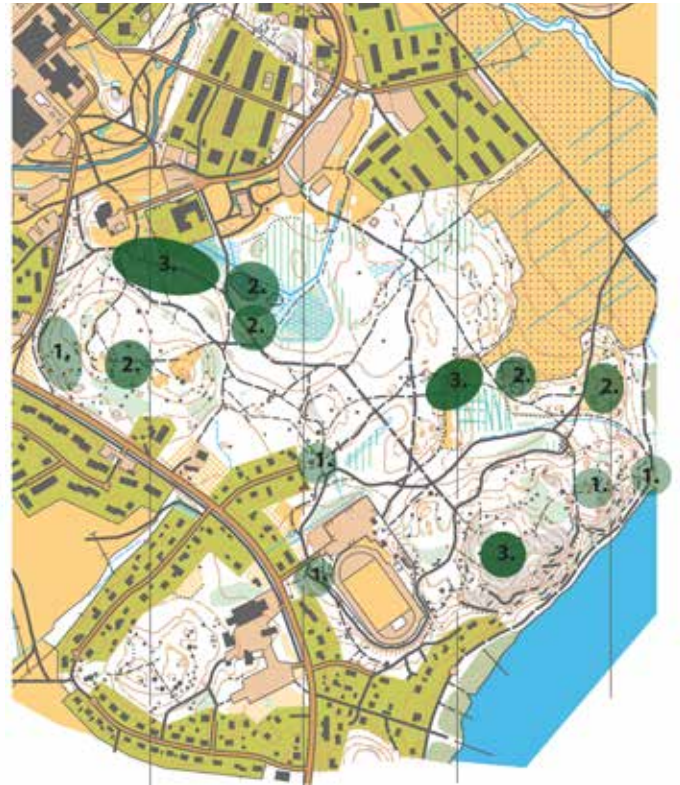
tai alueita, hiljaisia paikkoja tai alueita ja kau- niita näkymiä. Salaperäisiä paikkoja tai alu- eita Gammelbackan metsässä tunnisti hieman alle puolet vastaajista. Kolmannes vastaajista ei osannut sanoa, löytyykö Gammelbackan metsästä salaperäisiä paikkoja tai alueita, mikä viittaisi siihen että sana salaperäinen tuntui monelta vastaajalta tässä yhteydessä vieraalta. Negatiivisia arvoja sisältäviä paik- koja tai alueita löysi vain harva. Noin neljän- nes koki että Gammelbackan metsässä löytyy epäviihtyisiä paikkoja tai alueita ja neljännes että ei löydy. Niin suuri osa kuin kolmannes vastaajista jätti kysymykseen vastaamatta, mikä viittaa siihen että enemmistö kokee Gammelbackan metsän viihtyisänä. Vielä har- vempi koki että Gammelbackan metsästä löy- tyy pelottavia paikkoja tai alueita. Niitä löysi vain 15 % vastaajista. Vastaajista 35 % ei löytänyt alueelta pelottavia paikkoja tai alueita ja kolmannes jätti kysymykseen vastaamatta.

Osa vastaajista jätti merkitsemättä arvoja kartalle. Syynä lienee sekä kysymyksen aikaa- vievyys että puutteellinen kartanlukutaito. Vastauksia kertyi kuitenkin niin paljon, että käyttäjien arvostamat paikat ja ominaisuudet sekä ongelmakohdat erottuvat selkeästi. Viereisistä kartoista näkyy mitä arvoja käyt- täjät liittävät eri paikkoihin. Numero kertoo kuinka monta vastaaja oli merkinnyt kyseisen paikan. Värin on tarkoitus lisätä luettavuut- ta – mitä voimakkaampi väri, sitä enemmän vastaajia merkitsi kyseisen paikan. Myös ne paikat joihin tietty arvo kohdistui ainoastaan yhden vastaajan mielestä on esitetty kartalla. Tämä siksi, että samaan paikkaan saattoi toi- sen vastaajan mielestä kohdistua jokin toinen arvo ja tällä tavalla arvotiheät paikat erottuvat kartoilla paremmin.

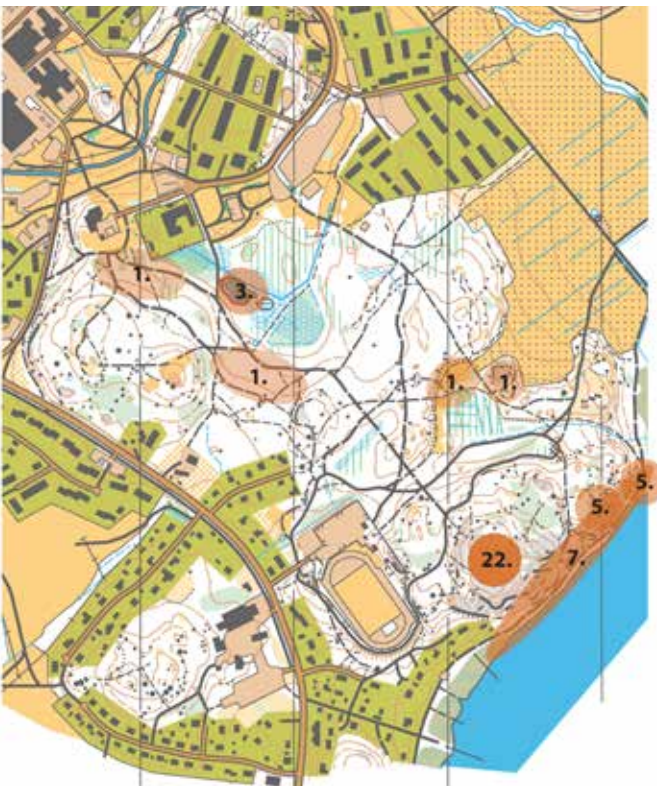
Merkillepantavaa oli, että myönteiset arvot kohdistuivat pitkälti samoihin paikkoihin. Siksi kartat kertovatkin enemmän siitä, mitä paikkoja pidettiin arvokkaina, kuin mitä arvo- ja niihin varsinaisesti liitettiin. Ranta-alue on kyselyn perusteella Gammelbackan metsän

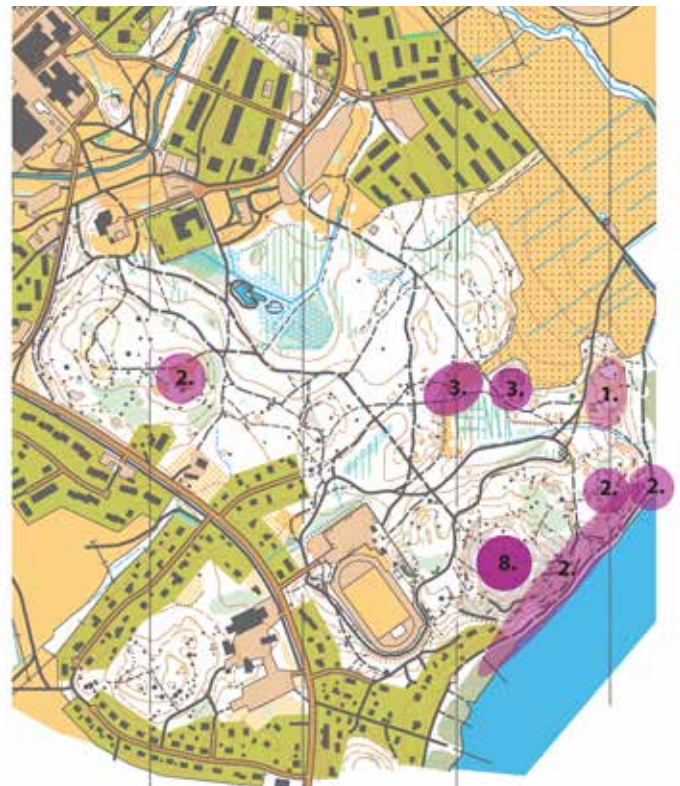
Kuva 13. Rauhoittavia paikkoja tai alueita. Varsinkin merenranta pidettiin rauhoittavana. Monen mielestä myös metsän itäpuolella sijaitseva niitty sekä lampi ovat rauhoittavia.

Kuva 14. Salaperäisenä pidettiin varsinkin entisen kartanon ympäristöä, niittyä ja rantakallioita.

Kuva 15. Kauniita näkymiä. Merinäköalaa arvostettiin kovasti.

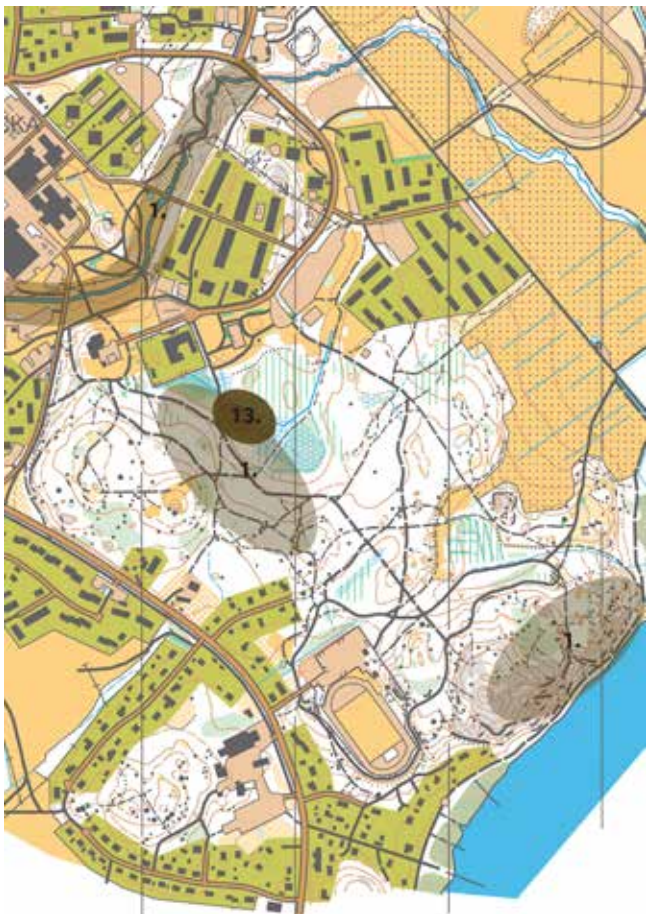

Kuva 16. Hiljaisia paikkoja tai alueita. Rannan aluetta, metsän luoteispuolta niittyineen sekä metsän itäpuolella sijaitsevaa niittyä koettiin hiljaisiksi.

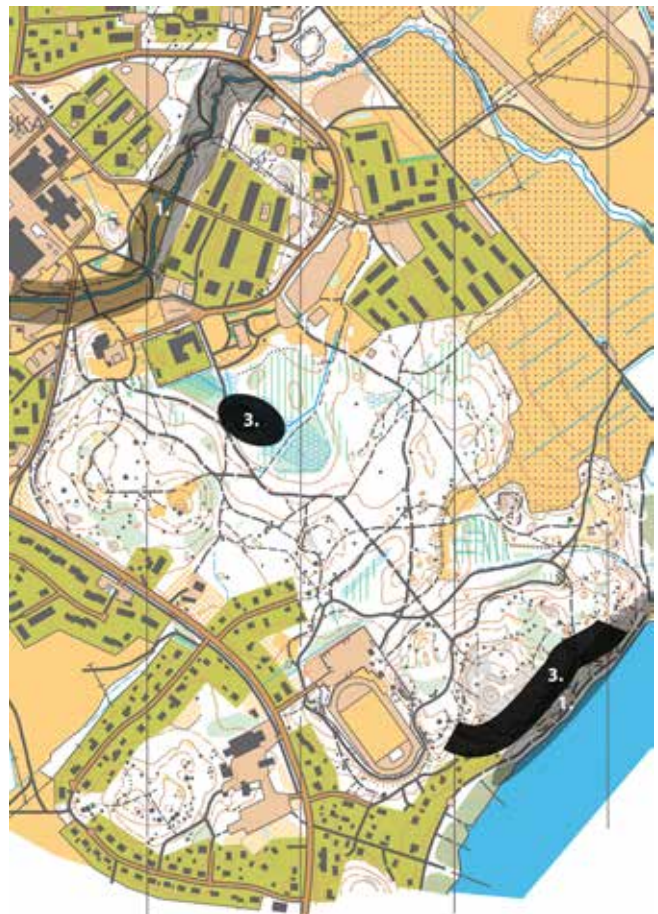
parhaita puolia. Tornberget komeine merinäkymineen nousi ehdottomaksi lempipaikaksi. Myös hiekkaranta ja rantakävely olivat erittäin pidettyjä. Ranta-alueen lisäksi niityt koettiin tärkeinä. Ne koettiin ennen kaikkea rauhoittavina, salaperäisinä ja hiljaisina. Myös vanhan kartanopuiston jäänteitä isoine jalopuineen ja kallioniittyineen arvostettiin. Tämä osa alueesta koettiin salaperäisenä.

Ainut kohta Gammelbackan metsästä joka koettiin selvästi kielteisenä oli lampi. Lam-

pi mainittiin vapaissa kommentteissa 21 kertaa. Se koettiin ennen kaikkea epäviihtyisänä mutta osittain myös pelottavana. Lammen ympäristössä vaivasi ympäristön roskaisuus, siihen kohdistuva ilkivalta sekä lammen huono vedenkierto. Lampeen ja sen ympäristöön perehdytään tarkemmin kappaleessa ongelmakohtat.

Kuva 17. Lempipaikat

Kuva 18. Pelottavat paikat tai alueet. Pelottavia paikkoja tai alueita löytyi hyvin vähän. Muutama koki lammen ympäristön ja muutama jyrkkiä rantakallioita pelottavana. Lisäksi muutama vastaaja mainitsi pitävänsä Gammelbackan lähiympäristöä yleisesti pelottavana.

10. Ongelmat alueella

Kyselyn perusteella nousi esille muutamia selkeitä ongelmakohtia Gammelbackan metsässä. Suurin osa niistä liittyy huonoon käytökseen ja ristiriitoihin käyttäjien välillä.

Roskaaminen, ilkivalta ja häiritsevä käytös koettiin suuriksi ongelmiksi Gammelbackan metsässä. Ongelmat koskevat koko aluetta, mutta ovat vakavimmat lammen ympäristössä, rantakallioilla ja hiekkarannalla. Moni mainitsi luvattomat nuotiot, jotka synnyttävät pelkoa metsäpalosta. Roskaamisen, ilkivallan ja häiritsevän käytöksen mainitsi 27 vastaaja. Ongelma on erityisen suuri lammen ympäristössä. Juopottelun lisäksi siellä on mm. rikottu penkkejä kirveellä polttopuuksi sekä töhritty siltoja.

Lammen ympäristö koettiin myös muilla tavoin epäviihtyisänä. Lammessa viihtyvä kupulimaska-niminen vesikasvi on jokakesäinen riesa, joka muuttaa lammen sohjoiseksi puuroksi. Lisäksi lampea ympäröi ankea sorakenttä. Lampi mainittiin 21 lomakkeessa. Vas-

tauksissa toivottiin, että lampea kunnostettaisiin ja ympäristöä siivottaisiin, veden vaihtoa parannettaisiin ja puututtaisiin lammen rannalla tapahtuvaan ilkivaltaan ja juopotteluun. Vaikka Gammelbackan läpi virtaava puro ei kuulunut varsinaiseen tutkimusalueeseen, neljä vastaaja kuitenkin toivoi sen siivoamista.

Metsäpoluilla tapahtuva mopolla ja jopa autolla ajelu mainittiin 18 vastauksessa. Metsäpolut houkuttelevat nuoria hupiajeluun, mikä kuitenkin häiritsee virkistysalueen rauhaa.

Osa vastaajista koki metsää liian kuusivaltaisena ja/tai umpeenkasvaneena. Harvennuksia toivoi 17 vastaajaa, ja kuusettumisen estämistä 3 vastaajaa.

Talvikunnossapidon puute ja ristiriidat hiihtäjien ja kävelijöiden välillä koettiin ongelmallisena. Näitä seikkoja on tarkisteltu tarkemmin osiossa ”7.5.3. Talvikunnossapito ja hiihtoladut”.

Kuva 19. Kupulimaska tekee lammesta kesäisin vihreän. Kyselyyn vastanneet pitivät luvattomia nuotioita ongelmiana. Lammen rannassa on kuitenkin luvallista pitää nuotiota mutta siellä sijainnutta nuotiopaikkaa on rikottu.

11. Luontohavainnot

Vastaajat kertoivat ahkerasti tekemistään luontohavainnoista – vajaa puolet vastaajista kertoi näkemistään nisäkkäistä, linnuista tai kasveista. Suurin osa havainnoista mainittiin vain kerran, joten niiden luotettavuudesta on vaikea sanoa mitään. Kaikki havainnot on esitetty alla olevassa taulukossa. Muutamat lajit keräsivät kuitenkin useita havaintoja.

Ahkerimmin vastaajat kertoivat näkemistään nisäkkäistä. Ketuista, oravista, jäniksistä ja hirvistä oli useita havaintoja. Saukko, mäyrä ja liito-orava mainittiin pari kertaa. Molemmat havainnot liito-oravista kerrottiin olevan rannasta.

Linnuista kerrottiin myös runsaasti. Eniten havaintoja kertyi pöllöstä, jonka kerrottiin asuvan seurakuntakeskuksen lähistöllä. Myös tikka, huuhkaja ja lehtopöllö mainittiin useaan otteeseen.

Metsässä kasvavia sieniä arvostettiin ja ne mainittiin useasti, samoin Gammelbackan metsän jalopuut ja kulttuurikasvit. Myös suokasvillisuus keräsi pari huomiota.

nisäkäslaji	havaintojen määrä
kettu	8
orava	7
jänis	6
hirvi	4
saukko	2
mäyrä	2
liito-orava	2
villisika	1
supikoira	1
peura	1
siili	1
kauris	1

lintulaji	havaintojen määrä
pöllö	8
tikka	5
huuhkaja	4
lehtopöllö	3
satakieli	2
tuulihaukka	1
pähkinähakki	1
haukka	1
harmaahaikara	1
palokärki	1
varpuspöllö	1

kasvilaji	havaintojen määrä
kantarelli	1
korvarousku	1
suppilovahvero	1
tammi	1
pihlaja	1
valkovuokko	1
kurjenmiekkä	1
vanamo	1
haisukurjenpolvi	1
kalliokielo	1

Taulukko 8. Yllä olevissa taulukoissa on esitetty kaikki kävijäkyselyssä mainitut luontohavainnot.

12. Asemakaavaluonnos

Gammelbackan metsän lounaslaidalla, Hamarintien varressa sijaitsevan pientaloalueen laajennusta suunnitellaan parhaillaan. Asemakaavaluonnoksessa on esitetty 24 uuden pari- tai pientalon rakentamista. Osittain on kyse jo olemassa olevan rakentamisen tiivistämisestä. Osa jo olemassa olevien pientalojen pihoista koostuu kahdesta tai kolmesta tontista, ja näille tonteille on luonnoksessa sijoitettu rakentamista.

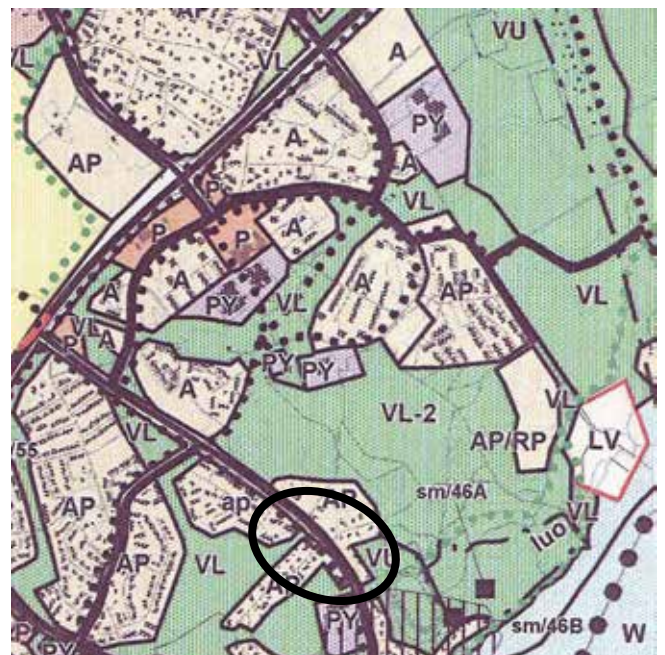
Gammelbackan metsään on esitetty rakentamista aikaisemminkin, tosin paljon laajemmassa mittakaavassa. 1970-luvulla rakennusliike Haka suunnitteli Gammelbackan asuinalueen laajentamista puistometsään. Hanke kaatui vuonna 1984 pitkän kädenväänön jälkeen kaupunkilaisten massiiviseen vastustukseen. Tätä ennen asiaa puitiin ahkerasti sekä asukasyhdistyksissä, paikallislehdissä että kaupunginvaltuustossa.

Tämän hetkistä asemakaavahanketta vastustettiin kartoituksen aikana kiivaasti. Kyselylomakkeiden vapaassa palautteessa hanketta vastusti 21 vastaajaa. Asemakaavaluonnos nousi lisäksi tärkeäksi puheenaiheeksi sekä kävelykierroksella että keskustelutilaisuudessa. Molemmissa tapahtumissa kaikki osallistujat vaikuttivat vastustavan hanketta. Varsinkin keskustelutilaisuudessa asia nousi vahvasti esille. Moni niistä, jotka nyt vastustavat rakentamista alueelle on ollut mukana puolustamassa metsää myös 30 vuotta sitten. Tämä saattaa osittain selittää, miksi suhteellisen pienialaiseen rakennushankkeeseen suhtaudutaan tällaisella intohimolla. Vastustajien joukosta löytyy luonnollisesti myös kaavaluonnosta koskevan alueen naapurissa asuvia, jotka eivät halua lisää rakentamista ”omalle takapihallaan”.

Vastustusta ei voi kuitenkaan kuitata pelkkänä vanhana riitana tai NIMBY-ilmionä. Gammelbackan metsän yksi tärkeimpiä arvoja on sen laajuus. Kartoituksessa rauhallisuus ja vanhan metsän tuntu nousivat alueen arvos-

tetuimpien ominaisuuksien joukkoon. Rauhallisuus riippuu pitkälti alueen laajuudesta. Vain laajoilla alueilla on sydänalueita, joihin ympäröivä rakentaminen ei näy ja jossa luonnon äänet vallitsevat. Alue liittyy luontevasti muihin viheralueisiin sekä idässä että lännessä; idässä Kokonnimeen ja lännessä Haikonmetsään. Siksi aluetta käyttävät myös muut kun aivan lähistöllä asuvat, ja sen myötä tästä johtuen alueella tapahtuvat muutokset koskevat suurta joukkoa ihmisiä.

Alueen asemakaava on koko ajan mahdollistanut rakentamisen suurin piirtein samalla alueella johon nyt suunnitteellaan rakentamista. Vuonna 1941 laaditussa asemakaavassa rakentamiselle varattu alue on jopa suurempi kun mitä nyt on esitetty. Tilanne alueella 1940-luvulla lienee silti ollut melko erilainen tähän päivään verrattuna. Silloin Hamarin ja Porvoon välinen alue oli pitkälti rakentamaton maaseutua eikä alueella ollut samantilaista merkitystä viheralueena kuin nykyään. Vaikka asemakaavaluonnosta koskeva alue onkin yleiskaavassa osoitettu asuinrakentamiselle on se käytännössä vakiintunut viher-

Kuva 20. Voimassaoleva osa-yleiskaava Gammelbackan metsän alueelta. Tekstissä käsitelty asemakaava-alue on kuvassa ympäröity.

alueeksi.

Gammelbackan metsään kohdistuu varsin paljon sosiaalisia arvoja. Ruotsissa valtion metsien hoidosta vastaava viranomaisen, Skogsstyrelsen, kartoittaa parhaillaan metsiä, johon kohdistuu paljon sosiaalisia arvoja. Kartoituksen avulla halutaan edistää näiden metsien virkistysarvojen säilyttämistä. Kartoituksessa käytetään avuksi seitsemää niin kutsuttua elämysarvoa:

1. koskemattomuus & salaperäisyys
2. metsän tuntu
3. vapaus & avaruus
4. lajirikkaus & ympäristökasvatus,
5. kulttuurihistoria
6. toiminta & haaste
7. palvelu & yhdessäolo

Jotta alue kelpuutetaan metsäksi jossa on korkeat sosiaaliset arvot, kuuluu sen olla käytetty, helposti saavutettavissa sekä täyttää vähintään yksi edellä mainituista elämysarvoista (Movium 2010). Gammelbackan metsässä käydään ahkerasti ja alue kytkeytyy hyvin asutukseen sekä muihin viheralueisiin. Gammelbackan metsä täyttää vaivatta elämysarvoista viisi. Metsäalue tuntuu laajalta ja siellä voi poimia sieniä ja marjoja. Vesialueille ja pelloille avautuu pitkiä näkymiä, jotka antavat vapauden ja rauhan tunteen. Alueella on rikas eläimistö ja kasvusto ja läheiset koulut ja päiväkodit hyödyntävät sitä opetuksessaan. Alueella näkyy jäänteitä kartanoajan rakennuksista ja istutuksista. Alue mahdollistaa monenlaisen urheilun, esimerkiksi hiihtämisen, uimisen ja ratsastamisen. Ruotsalaisen mallin mukaan Gammelbackan metsä on esimerkki sosialisten arvojen kannalta hyvin arvokkaasta alueesta. Ainoat elämysarvot jotka eivät ole alueella kovin vahvoja ovat kos-

kemattomuus & salaperäisyys sekä palvelu & yhdessäolo. Alueella on ihmisen kädenjälki melko vahvasti läsnä ja palvelutaso ei ole alueella kovin korkea.

Rakentamisen lisääminen ja tiivistäminen lisääisi metsän reuna-alueiden kulutusta. Lisäksi rakentaminen vaikuttaisi eritoten läheisen kallioniityn tilalliseen luonteeseen. Rakentaminen kaventaisi niittyä ympäröivää metsää niin, ettei niityllä olisi enää entisen kaltaista suljettua luonnetta. Rakentamisella olisi luultavasti vaikutusta myös alueen äänimaiseen.

Rakentaminen Gammelbackan metsään olisi ongelma myös demokratian kannalta. Aasukkaat vastustavat rakentamista alueelle kiihkeästi. Vastustamassa ei ole pelkästään äänekäs vähemmistö, vaan adressin rakentamista vastaan allekirjoitti yli 1500 henkilöä. Kansalaisten painostuksen seurauksena metsän rakentamisesta luovuttiin muutama vuosikymmen sitten. Aikanaa rakentamista vastustaneiden on vaikea nähdä miksi vanhoja päätöksiä halutaan jälleen uudelleenarvioida. Yleisötilaisuuksien keskusteluissa sekä keskustellessa ulkoilijoiden kanssa maastossa ilmeni selvää luottamuksen puutetta poliitikkoihin ja virkamiehiin.

Rakentamishanketta on puolustettu sillä, että se vie hyvin pienen osan koko Gammelbackan metsästä. Tällä perustelulla voidaan kuitenkin puolustaa minkä tahansa arvokkaan alueen näivertäminen. Pitäisikö pohtia, ovatko rakentamisen tuomat edut niin suuret että ne kompensoivat sen aiheuttamia haittoja. Onko järkevää sijoittaa rakentamista alueelle, jonka virkistysarvot ovat niin korkeat kuin Gammelbackan metsässä?

13. Yhteenveto tuloksista

Kartoituksessa ilmeni, että Gammelbackan metsää toimii lähiseudun asukkaille henkireikänä arjessa. Metsässä samoilu, meren katselu ja luonnon tarkkailu koettiin elvyttävänä kokemuksena. Alueen vaihteleva luonto tarjosi vastaajien mielestä poikkeuksellisen hienoja luontokokemuksia. Kaunista merenrantaa arvostettiin erityisesti. Gammelbackan metsän merkitys liikunta-alueena vaikutti olevan yllättävän pieni – ainoastaan puolet vastaajista ilmoitti usein tulevansa alueelle harrastamaan liikuntaa. Miehet kuitenkin harrastivat naisia monipuolisemmin liikuntaa alueella, joten tasaisempi sukupuolijako vastaajien kesken olisi saattanut muuttaa tuloksia. Nyt naisia oli vastanneiden joukossa noin kymmenen prosenttiyksikköä miehiä enemmän.

Vanhan metsän ja koskemattoman luonnon tuntua korostettiin vastauksissa. Luonnon monipuolisuutta pidettiin Gammelbackan metsässä poikkeuksellisen suurena ja sitä arvostettiin kovasti. Luontohavainnoista kerrottiin ahkerasti, ja alueella oli nähty runsaasti varsinkin pieneläimiä ja lintuja. Yhtenäistä metsänhoidollista linjaa ei tämän kartoituksen perusteella vastaajilta löytynyt. Metsän tiheys ja ränsistyneet puut jakoivat mielipiteitä. Vapaiden kommenttien perusteella suurin osa vastaajista vaikutti olevan melko tyytyväisiä metsän tämänhetkiseen tilaan. Noin viidesosa vastaajista kuitenkin toivoi metsään enemmän harvennusta ja varsinkin iäkkäämmät ihmiset, jotka olivat nähneet alueen puistometsänä, toivoivat lehtipuiden suosimista ja niittyjen palauttamista. Maastokävelyn perusteella niityistä pidettiin ja nykyisten niittyjen ylläpitoa toivottiin. Enemmistö suhtautui myönteisesti lahopuihin ja kolopuihin. Ilmeisesti laho- ja kolopuiden halutaan erottuvan selvästi metsän muista puista, jolloin niiden tarkoitus ymmärretään eikä niitä koeta rumentavina. Tällöin ne ilmeisesti lisäävät vanhan metsän tuntua. Vanhimpaan ikäryhmään kuuluvat puolsivat kakkia vastaajia voimakkaampaa metsänhoitoa, nuoret taas olivat

”Mieli rauhoittuu ja lapset oppivat arvostamaan luontoa.”

”Ihanaa kulkea luonnossa, lähteä kotiovelta, vaikka asuu kaupungissa, lähti sitten jalan, pyörällä tai suksilla!”

”Vanha metsä. Kaunis ja monipuolinen.”

”Bevaras som den är, som en skog skall vara, inte som park.”

”Metsässä olen nähnyt kettuja, jäniksiä, siilejä, joskus myös mäyrän, monenlaisia lintuja; pikkulintujen lisäksi tikka, haukkoja, pöllöjä. Monenlaisia kasveja, joita ei aina tule tunnistettua.”

”Rakennettua metsää ei saa päästää ränsistymään. Lehtipuumetsäalueet tulisi karsia mänty kuusi ja muista havupuuvesakoista. Lehtomaiset alueet tulee kunnostaa suunnitelmallisesti.”

”Metsittynyt vanha niitty pitäisi saada niityksi jälleen.”

*”Puistometsän historiasta voisi jos-
sain kertoa. Milloin istutukset on teh-
ty, millainen se on ollut (onko tietoa)
jne.”*

*”Viihtyisyyttä voisi lisätä polkujen
varrelle esim. penkkejä sekä valais-
tusta pimeinä vuodenaikoina.”*

*”Grillaus paikka puuttuu, mutta sitä
ei tulisi sijoittaa spurgulammen lähei-
syyteen.”*

*”Inget café i skogen (då är lugnet
borta).”*

*Kyllä helppo saapua, jopa rattaiden
kanssa.*

*”Jos on liikuntarajoitteinen (esim.
Rollatorilla liikkuen) ja haluat mennä
hiekkarannalle joutuu kiertämään.
Kivinen kantoinen polku torpan kalli-
on ohi on lyhyin tie rannalle. Se alkaa
pururadalta. Jos sieltä voisi vähän
leventää ja esteitä poistaa. Pääsi sitä
pitkin rantaan jopa rollaattoria käyt-
täen.”*

kaikista vastaajista luonnonsuojelumyönteisimmät.

Enemmistö piti alueen historiallisia arvoja tärkeinä ja moni toivoi niistä enemmän tietoa. Varsinkin maastokävelyn aikana huomasi, että ihmisiä kiinnosti esimerkiksi vanhojen rakennusten sijaintipaikat. Myös alueen luonnosta toivottiin enemmän tietoa.

Alueen palvelutasoon toivottiin hieman kohenusta. Enemmistö toivoi parempaa valaistusta, enemmän jäteastioita ja enemmän istumapaikkoja. Myös talvikunnossapitoa toivottiin. Valaistusta, jäteastioita ja talvikunnossapitoa toivottiin pääsääntöisesti vain pääreiteille, jotta luonnonmetsän tuntu ei kärsisi. Istumapaikkoja toivottiin eniten rantaan sekä lammelle. Myös sellaisiin palveluehdotuksiin, jotka lisäisivät toimintamahdollisuuksia alueella eivätkä suuresti häiritsisi metsän tuntua, kuten grillipaikkojen rakentaminen, suhtauduttiin varovaisesti myönteisesti. Sen sijaan enemmistö suhtautui kielteisesti sellaisiin palveluihin, jotka yleensä liitetään ensisijaisesti kaupunkipuistoihin, kuten kahvilaan tai koirapuistoon. Nuoret suhtautuivat kauttaaltaan palveluehdotuksiin muita vastaajia myönteisemmin.

Gammelbackan metsän saavutettavuus koettiin erittäin hyvänä. Tähän saattoi kuitenkin vaikuttaa, että enemmistö vastaajista asui hyvin lähellä aluetta. Reitistö koettiin monipuolisena ja kattavana. Joissain paikoissa reitit koettiin liian hankalasti kuljettavina esimerkiksi vanhuksille, pyöräilijöille ja rattaiden kanssa liikkuville. Parannusta toivottiin ennen kaikkea rantapolun sekä Tornbergetin saavutettavuuteen.

Gammelbackan metsä mahdollistaa monenlaista toimintaa. Siellä harrastetaan monenlaista liikuntaa, kuten lenkkeilyä, pyöräilyä ja suunnistusta. Luonto ja kauniit maisemat tarjoavat puitteet esimerkiksi marjastamiselle ja sienestämiseksi, eväsretkeilylle ja auringonotolle. Miesten ja naisten sekä eri ikä-ryhmien välillä voi havaita selviä eroja käyttötottuu-

muksissa.

Kartoituksessa nousi selvästi esille muutamia ongelmakohtia Gammelbackan metsässä. Suurin niistä oli alueella tapahtuva roskaaminen, ilkivalta ja häiritsevä käytös. Ongelmat ovat suurimmat lammen ympäristössä, rantakallioilla sekä uimarannassa. Näissä paikoissa juopotellaan, roskataan ja poltetaan nuotioita. Lisäksi lammen ympäristössä rikotaan ja töhritään kiinteitä kalusteita. Lammen ympäristössä häiritsi myös veden likaisuus.

Gammelbackan metsän poluilla ajetaan huomattavan paljon mopoilla, mikä herätti närää. Myös hiihtäjien ja kävelijöiden välillä syntyy konflikteja. Kävelijöitä häiritsi varsinkin se, että kävellen ei talvisin pääse kulkemaan Gammelbackan ja Kokoniemen välillä. Tilanne paranee kun tänä vuonna kun Gammelbackan ja Kokoniemen väliselle pellolle rakennetaan uusi reitti. Hamarintein varteen suunnitteilla oleva asuinalueenlaajennus ja –tiivistys herätti suurta vastustusta. Ei ymmärretty, miksi rakentamista pitäisi sijoittaa suosituille ja luonnonkauniille viheralueelle.

Gammelbackan metsä on kartoituksen perusteella lähialueen asukkaille hyvin rakas. Se toimii rauhallisena keitaana asutuksen keskellä. Alue koetaan poikkeuksellisen kauniina ja luontoarvoiltaan poikkeuksellisen rikkaana. Alueen nykyiseen ulkoasuun ollaan melko tyytyväisiä. Muutamat seikat kuitenkin häiritsevät viihtyvyyttä alueella. Joihinkin on jo tulossa helpotusta ja jotkut niistä olisivat suunnittelun avulla ratkaistavissa. Sen sijaan huonoon käytökseen on vaikeampi puuttua.

”Lammen rannassa ja muutamassa muussakin paikassa käydään ryyp-päämässä ja sotkemassa. Mopoilijat ajelevat reiteillä turhaan kovaa.”

”Ja, skidfolket skriker om man närmar sig. Därför behövs plogade stigar.”

”Metsä on pieni, eikä sitä missään tapauksessa saa pienentää. metsä menettää merkityksensä kokonaan. Haikonmetsää jyrjitään nyt reunoilta niin, ettei se enää kiinnosta.”

”Jatkakaa hyvää työtä! Paikassa yhdistyy luonto ja historia hienosti ja se on kaikkien ulottuvilla. Minulle henkilökohtaisesti erittäin tärkeä henkireikä. Kun muutin Kamppulaan, en tiennyt koko metsästä. Sattumalta samoihin sinne ja on sanottava että se on yksi näistä muutamasta syystä miksi tässä lähiössä viihdyn. Maaseudun tuntua. Luulepa että jollei metsää olisi, perheeni olisi jo muuttanut maalle. Kun on jotain kaunista, se helpottaa elinympäristön epämiellyttävyyksien sietämistä! PULKKAMÄKI ON LOISTAVA IDEA! Varmasti olisi laskijoita!”

14. Toimenpide-ehdotukset

Seuraavassa osiossa esitetään toimenpide-ehdotuksia Gammelbackan metsän viihtyvyyden parantamiseen. Osa ehdotuksista on käyttäjien kartoituksessa esittämiä, osa taas

kirjoittajan ratkaisuehdotuksia kartoituksen aikana ilmenneisiin ongelma-kohtiin. Muutama ehdotus, varsinkin viimeisessä luvussa esille tuodut ideat, ovat kirjoittajan omia.

14.1. Alueen metsänhoito

Gammelbackan metsä on luontoarvoiltaan poikkeuksellisen rikas verrattuna esimerkiksi läheiseen Kokkonniemeen. Gammelbackan metsästä löytyy muun muassa lehtoja, lehtokorpia, ketoja ja niittyjä. Metsässä on näkyvissä selviä kulttuurimaisen piirteitä, kuten istutettuja puukujanteita ja niittyalueita. Nämä ominaisuudet luovat Gammelbackan metsään aivan erityisen tunnelman, joka erottaa sen muista lähiömetsistä. Myös vastaajat arvostivat juuri näitä seikkoja Gammelbackan metsässä. Siksi alueen hoidossa kannattaisi panostaa juuri eri luontotyyppien sekä puistometsän piirteiden esille nostamiseen. Alueen

luonnon yhdenmukaistumista, esimerkiksi kuusimetsän leviämistä, pitäisi välttää. Hoidon kuuluu kuitenkin olla hienovaraista, jotta vahva metsän tuntu jota vastauksissa arvostettiin, säilyy. Alueen metsänhoidossa on nykyisillään huomioitu ja vahvistettu alueen tiellisuutta, esimerkiksi rajaamalla näkyvyyttä tiheillä metsiköillä tai korostamalla komeita puuyksilöitä. Pienet metsäkuviot ovat kasvataneet alueen monipuolisuutta ja siten luoneet kokemuksen todellisuutta laajemmasta alueesta. Tällaista hienovaraista ja herkkää metsänhoitoa pitäisi mielestäni tulevaisuudessa jatkua.

14.2. Pääreittien vahvistaminen

Alueella on runsas ja vaihteleva polkuverkosto. Pikkupolut ovat omiaan lisäämään alueen salaperäisyyttä ja metsäntuntua. Enemmistö vastaajista toivoi kuitenkin metsään hieman parempaa palvelutasoa: toivottiin valaistuksen, jätteastioiden ja istumapaikkojen lisäämistä harkiten. Lisäksi toivottiin myös talvi-

kunnossapitoa. Näitä asioita voisi kohdistaa pääreiteille, jolloin metsäntuntu ei suuremmin häiriintyisi. Samalla pääreitit vahvistuivat, jolloin suunnistaminen helpottuisi reitistöltään hieman sekavalla alueella. Ainakin harkittu jätteastioiden ja istumapaikkojen lisääminen olisi helposti toteutettavissa.

14.3. Ranta

Rantaosuus rantakallioineen, hiekkarantoinen ja rantateineen oli kartoituksen ehdoton suosikkipaikka. Tämän alueen houkuttelevuutta voisi edelleen lisätä melko pienillä metsänhoidollisilla ja toiminnallisilla toimenpiteillä.

Rantatien varressa kasvaa muun muassa kauniita leppiä. Kasvillisuus on kuitenkin melko tiheää ja peittää näkymiä merelle. Rantatien varteen voisi harkitusti avata näkymiä valituissa paikoissa. Tällöin merinäköalaa olisi mahdollista ihaila myös nopeassa vauhdissa pyörän selästä.

Hiekkarannan luoteispuolella sijaitseva metsikkö on aikalaiskertomuksien mukaan vielä 40-luvulla ollut selvästi harvempi. Silloin aurinkoa otettiin nykyään metsänpeitossa olevilla kallioilla. Ranta on tänä päivänä hyvin suosittu uinti- ja auringonottoa paikka. Rannan kapasiteettia voisi lisätä karsimalla puustoa niin että viereiset rantakalliot tulisivat esille, jolloin nekin voisivat toimia paikkana oleskelulle. Rantaan toivottiin myös lisää penkkejä. Kerrotaan, että ranta olisi kartanon kulta-aikoina ollut nykyistä pidempi. Jos tekeillä oleva historiallinen selvitys vahvistaa tämän, olisi perusteltua miettiä hiekkarannan laajentamista. Tällöin tulisi kuitenkin tarkasti varoa hävittämästä rannan yksityistä ja vaatimatonta luonnetta, joka nykyisin tekee siitä niin viehättävän.

Ranta on nykyisellään hieman vaikeasti saavutettavissa. Molemmat metsästä rannalle kulkevat polut ovat hyvin jyrkkiä ja kivisiä. Itäisempi, puron vartta kulkeva polku on aikalaiskertomuksien mukaan ollut traktorilla kuljettavissa oleva tie vielä 1900-luvun alkupuoliskolla. Tien perustukset erottuvat vielä maastosta. Tätä polkua olisi luultavasti melko helppoa hieman tasoittaa ja paikoittain levenittää. Tällöin se helpottaisi pyöräilijöiden, huonosti liikkuvien ja rattaiden kanssa kulkevien pääsyä rantaan.

14.4. Lampi

Lampi oli ainut kohde Gammelbackan metsässä joka laajalti koettiin epäviihtyisänä ja pelottavana. Paikka koettiin kuitenkin tärkeänä ja siinä nähtiin paljon mahdollisuuksia. Ilkivallan seurauksena lammen penkit on rikottu ja sillat töhritty. Lisäksi lammen rannalla juopotellaan. Lammen ongelmat ovat kuitenkin tätä moninaisemmat. Huonosta veden vaihtuvuudesta johtuen vesi on likaista. Kupulimaska tekee vedestä sameaa puuroa. Lampea ympäröi ankea sorakenttä. Viereinen rakentaminen häiritsee lammen rauhaa, mutta kuitenkin lampi ei kovin luontevasti liity viereiseen puistoon.

Tornbergetille voisi johonkin kohtaan sijoittaa portaat, jotta myös huonosti liikkuvat pääsisivät nauttimaan näköalasta. Yksinkertaiset kiviportaat valurautakaiteineen sopisi paikkaan. Vanhan esikuvan mukaisen näköalatornin palauttamista Tornbergetille voisi myös pohtia.

Kuva 21. Rantatieltä voisi avata näkymiä merelle.

Lammen ympäristö vaatisi perusteellisen uudelleen suunnittelun. Parhaassa tapauksessa lampi voisi olla pittoreski levähdyspaikka Monetin lummelammen henkeen. Mallia voisi ottaa vanhoista valokuvista, joissa lampi näkyy sellaisenaan kun se oli kartanon aikoihin. Lampea voisivat esimerkiksi ympäröidä koristeelliset pensaat ja puut, ja lammessa voisi kasvaa vesikasveja. Siltoja voisi maalata. Ehdoton edellytys lammen viihtyvyyden parantamiselle on vedenvaihdon tehostaminen tai panostaminen veden puhtaanapitoon. Lammen ympäristö saattaisi saada vahvemman tilallisen luonteen jos sitä ympäröisi metsä kaikilta puolilta.

14.5. Tietoa luonnosta ja historiasta

Gammelbackan metsä on melko tiiviin rakentamisen ympäröimä ja täten monien saavutettavissa. Alueen lähistöllä sijaitsee sekä ylä- ja alakouluja että päiväkoteja, jotka hyödyntävät metsää toiminnassaan. Siksi alue sopisi hyvin opetusmetsäksi, jossa kerrottaisiin luontotyypistä ja metsänhoidosta. Metsäkävelyn aikana huomasi, että suuri osa osallistujista oli hyvin kiinnostuneita metsän luonnosta ja hoidosta ja toivoi tästä lisää tietoa. Puulajipolkua voitaisiin laajentaa merkitsemällä myös muita kasvilajeja.

Kartanopuiston jäänteistä voisi myös kertoa. Vanhojen rakennuksien sijaintipaikoille voisi

esimerkiksi sijoittaa opasteita jossa kerrottaisiin paikan menneisyydestä. Tällöin alueen tarina pysyisi hengissä myös jälkipolville, jotka eivät ole itse nähneet paikalla sijainneita vanhoja navetan raunioita tai vanhaa torppaa. Koska ilkeältä on alueella ongelma, voisi pohdita myös muita vaihtoehtoja kuin tavanomaisia opastekylttejä. Yksi vaihtoehto voisi olla kohteiden merkitseminen maastoon pelkällä numerolla. Kohteista kerrottaisiin oppaassa, joka olisi saatavilla esimerkiksi internetissä, kaupungin matkailutoimistosta tai kirjastosta.

14.6. Kansalaistoiminta

Gammelbackassa on aikaisemmin ollut aktiivista kansalaistoimintaa. Nykyään asukasyhdistystä ei enää ole. Toimintaa alueella järjestää kuitenkin ainakin 4H-kerho ja kirkko. Moni kyselyyn vastannut toivoi, että kaupunki olisi vahvemmin mukana tukemassa kansalaistoimintaa jotta toimintaan saataisi jatkuvuutta. Vapaaehtoiset poimivat säännöllisesti roskia Gammelbackan metsästä. Toiminta ei

ole organisoitua vaan tapahtuu oma-aloitteisesti. Yleisötilaisuuksissa oli mukana useita alueelta roskia poimivia henkilöitä. He toivoivat kaupungilta tukea toimintaan, esimerkiksi säännöllisten talkoiden järjestämisestä. Kyselytuloksien perusteella varsin moni olisi kiinnostunut osallistumaan talkootoimintaan. Talkoovoimaa voitaisiin hyödyntää myös muussa kun roskienkeruussa.

14.7. Gammelbackan metsä ja kaavoitus

Porvoon kaupungin pitäisi huomioida kaupungin rantaviivaa kulkeva viheraluekokoisuus kaavoittaessaan lisärakentamista kaupunkiin. Eheää ja virkistysalueeksi vakiintunutta kokonaisuutta ei kannatta pirstoa pienempiin osiin eikä harkitsemattomasti jyrsiä reunoista. Hamarintien varteen sijoittuvaa asemakaavahanketta on käsitelty perusteellisesti kappaleessa ”12. Asemakaavaluonnos”. Alueen laajentamista ei voi pitää sosiaalisten arvojen mukaisena. Paitsi että se pienentäisi

aluetta, se myös toisi reuna-alueelle lisää kulumusta ja metsään lisää melua.

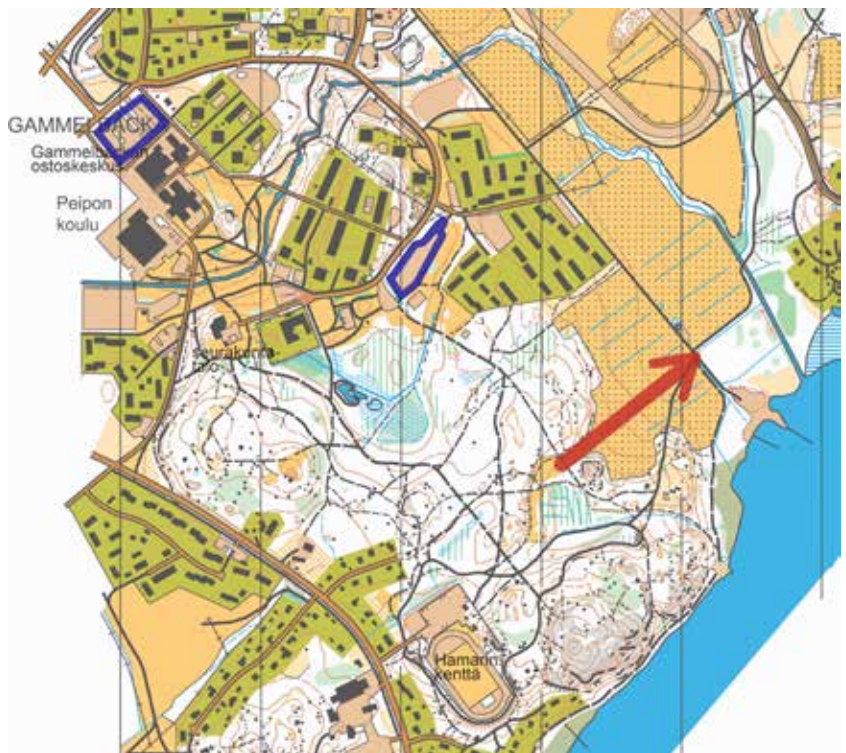
Gammelbackassa on hyvin väljästi mitoitettuja paikoitusalueita. Jos kaupunki haluaa tiivistää aluerakennetta Gammelbackan metsän ympärillä voitaisiin rakentaa näille paikoitusalueille. Sopivia paikkoja olisi Gammelbackan metsän laidalla, Viertotien yhteydessä sijaitseva paikoitusalue sekä Gammelbackan ostoskeskuksen edessä sijaitseva paikoitusalue.

Näillä alueilla ei ole samanlaista sosiaalista arvoa kuin viheralueilla. Lisäksi niille rakentaminen poistaisi kaupunkikuvaa rumentavia asfalttikenttiä sekä toisi ryhtiä kaupunkirakenteseen.

Gammelbackan metsän kannalta epäsuotuisa on myös yleiskaavassa metsän länsilaitaan peltoaukealle sijoitettu siirtolapuutarha-alue tai pientalovaltainen asuntoalue. Alue sijaitsee ainoassa kohdassa, missä metsän reunasta avautuu näkymä peltoaukealle. Viljelypalsta-alue sopisi siihen hyvin, koska se on luonteeltaan matalaa, eikä tukkisi viehättävää näkymää peltoaukealle. Siirtolapuutarha-alue ja varsinkin pientalovaltainen alue sen sijaan tukkisi näkymiä ja poistaisi avaruuden tunteen. Muokkaamalla suunniteltua aluetta lounaskoillis-suuntaiseksi näkymät säilyisivät.

Porvoon kaupunki kannattaisi pohtia sosiotooppikartan laatimista Tukholman mallin mukaisesti. Sosiotooppikartassa kartoitetaan millaisia sosiaalisia arvoja asukkaat kokevat

kohdistuvan eri viheralueille. Kartoitus tehdään kaupunginosan tai kaupungin mittakaavassa. Sosiotooppikarttaa voidaan hyödyntää paitsi viheralueiden kehittämisessä myös kaavoituksessa. Tällöin voitaisiin välttyä kaavoituksesta pidetyimmille viheralueille ja säästytäisiin pitkäveteisiltä valitusprosesseilta.

Kuva 22. Punainen nuoli osoittaa säilytettävää näkömälinjaa. Violetit viivat osoittavat nykyisiä paikoitusalueita jotka sopisivat rakentamiselle.

14.8. Gammelbackan metsä osana viheraluekokonaisuutta

Gammelbackan metsään kohdistuu jo itsessään varsin paljon sosiaalisia arvoja. Alueen arvoa nostaa edelleen sen erinomainen kytkeytyminen muihin viheralueisiin. Gammelbackan metsä lännessä ja Kokonniemi idässä muodostavat yhdessä katkeamattoman viheraluekokonaisuuden. Gammelbackan metsästä pääsee myös melko sujuvasti rantatietä pitkin jatkamaan matkaa länteen aina Lennätinvuoren luonnonsuojelualueelle. Kokonimestäkään ei ole kuin kivenheitto

Joonaanmäen ulkoilumetsään, Sikosaaren ja Ruskiksen luonnonsuojelualueille ja sieltä edelleen Humlaan. Kyseessä on siis varsin laaja ulkoiluekokonaisuus, joka on huomioitu kansallista kaupunkipuistoa perustaessa. Tätä kokonaisuutta Porvoon kaupunki voisi tietoisesti kehittää ja hyödyntää matkailuvaltina. Kasvavan pääkaupunkiseudun kyljessä sijaitseva alue voisi houkuttaa luontomatkailijoita päiväretkille ympäri vuoden.

Gammelbackan metsän länsipuolella sijaitseva, Kulttuurihistorialtaan rikas Hamari sahasaarineen on täysin hyödyntämätön matkailuvaltti. Mantereelta lyhyellä etäisyydellä sijaitsevia sahasaaria, Furuholmen, Kaunissaari ja Pajasaari, voisi hyödyntää virkistysalueina. Niillä voisi olla esimerkiksi luontopolkuja ja laavuja. Sahan ja varustamoiden historiasta voisi kertoa museossa tai maastossa. Hamarin rannassa, jossa jo nyt on veneilijöitä palvelevia toimintoja, voisi olla soutuveneiden, kajakkien ja kanoottien vuokrauspaikka. Niillä pääsisi sahasaarien lisäksi myös läheisiin virkistysaariin, kuten Yttre Barlastholmeniin

ja Lilla Barlastholmeniin.

Gammelbackan metsää kannattaakin tarkistaa osana laajempaa kokonaisuutta. Historiallisilta arvoiltaan ja luontoarvoiltaan rikas alue on arvokas ja merkittävä osa Porvoon ranta- viivaa noudattavaa viheraluekokonaisuutta. Tänä päivänä alue on enimmäkseen lähialueen asukkaiden ilon aihe. Tulevaisuudessa, vakiintuneena osana laajempaa viheraluekokonaisuutta, alue voisi olla kakkien Porvoolaisten ylpeyden aihe sekä matkailuvaltti kaupungille.

Lähdeluettelo

Kirjalliset lähteet:

Ampuja, Outi. 2007. Melun sieto kaupunkielämän välttämättömyytenä. *Bibliotheca Historica* 110. Helsinki.

Gustafsson, Klaus. Gammelbacka var en levande idyll. *Borgåbladet* 26.1.1983.

Hartig, Terry; Evans, Gary; Jamner, Larry, Davis, Deborah; Gärling, Tommy. 2001. Tracking restoration in natural and urban field settings. *Journal of Environmental Psychology* 23 (2003).

http://www.uns.ethz.ch/edu/teach/masters/ebcdm/readings/hartig_urban_nat_compa-re2003.pdf (luettu 19.8.2010)

Huhdanmäki, Aimo; Maury, Jon; Vuolanto, Timo. 2004. Äänimaisemaselvitys. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2004:2. Helsinki.

http://www.hel2.fi/ksv/Paatoksenteko/2004_Kaupunkisuunnittelulautakunta/Esityslistat/liitteet/041070182.pdf (luettu 27.7.2010)

Hörnsten, Lisa. 2000. Outdoor Recreation in Swedish Forests – Implications for Society and Forestry. Diplomityö. Swedish University of Agricultural Sciences, Department of Forest Management and Products. Uppsala.

<http://diss-epsilon.slu.se:8080/archive/00000012/01/91-576-6053-0.fulltext.pdf> (luettu 19.8.2010)

Jere Salminen. 2010. Itä-Uudenmaan maakunnallisesti arvokkaat luonnonympäristöt (MALU). Loppuraportti. Itä-Uudenmaan liitto.

Kangas, Annika; Haapakoski, Ruut & Tyrväinen, Liisa 2008. Integrating place-specific social values into forest planning – Case of UPM-Kymmene forests in Hyrynsalmi, Finland. *Silva Fennica*

42(5): 773–790.

Karjalainen, Eeva. 2002. Ulkoilijoiden metsämaiseman arvostukset. Teoksessa: Susan Lyytikäinen (toim.): Luonnon monimuotoisuus, maisema ja virkistysarvot ulkoilumetsien hoidossa. Metsätutkimuslaitoksen tiedonantoja 846. Vantaan tutkimuskeskus.

King, R; Davis, J. 2003. Community noise: Health effects and management. *International Journal of Hygiene and Environmental Health* 206.

Lundh Malmros, Bette & Tönnerfors Emma. 2001. Upplevelsevärden, Sociala kvaliteter i den regionala grönstrukturen. Regionplane- och trafikkontoret, Stockholm, Rapport 4.

http://www.regionplanekontoret.sll.se/MOSS-dokument/Publikation/Publikationer_R4_2001_upplevelsevarden.pdf (luettu 19.8.2010)

Li, Q.; Kobayashi, M.; Inagaki, H.; Hirata, Y.; Li, YJ.; Hirata, K.; Shimizu, T.; Suzuki, H.; Katsumata, M.; Wakayama, Y.; Kawada, T.; Ohira T., Matsui, N., Kagawa, T. 2010. A day trip to a forest park increases human natural killer activity and the expression of anti-cancer proteins in male subjects. Department of Hygiene and Public Health, Nippon Medical School, Bunkyo-ku, Tokyo, Japan.

Lyytikäinen, Eeva; Horne, Paula; Ovaskainen, Ville. 2002. Ulkoiluympäristöön liittyvät asenteet ja asenteiden mukaiset kävijätyypit. Teoksessa: Susan Lyytikäinen (toim.): Luonnon monimuotoisuus, maisema ja virkistysarvot ulkoilumetsien hoidossa. Metsätutkimuslaitoksen tiedonantoja 846. Vantaan tutkimuskeskus.

Movium, centrum för stadens utemiljö. Skog till nytta för alla. Nilsson, Göran. <http://www.movium.slu.se/nyheter/lasmer.cfm?436>. (luettu 18.8.2010)

Rydberg, Dan. 2001. Skogens sociala värden. Skogsstyrelsen oktober 2001, RAPPORT 8 J www.skogsstyrelsen.se/forlag/rapporter/1704.pdf (luettu 19.8.2010)

Stigsdotter, Ulrika & Grahn, Patrik. 2004. A garden at your doorstep may reduce stress: private gardens as restorative environments in the city. Swedish University of Agricultural Sciences SLU, Department of Landscape Planning. Alnarp. <http://woody.flec.kvl.dk/upload/paperiv.pdf> (luettu 19.8.2010)

Tyrväinen, Liisa; Silvennoinen, Harri; Korpela, Kalevi; Ylen, Matti. 2007. Luonnon merkitys kaupunkilaisille ja vaikutus psyykkiseen hyvinvointiin. Metlan työraportteja 52: 57- 77 <http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2007/mwp052-07.pdf> (luettu 19.8.2010)

Tyrväinen, Liisa; Hietala, Reija; Silvennoinen, Harri; Sipilä Maija. 2007. Maisema asukkaiden silmin, Tapaustutkimus Koskenkylässä ja Pernajanlahdella. Suomen ympäristö 25:2007, Ympäristöministeriö. Helsinki. <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=72968> (luettu 19.8.2010)

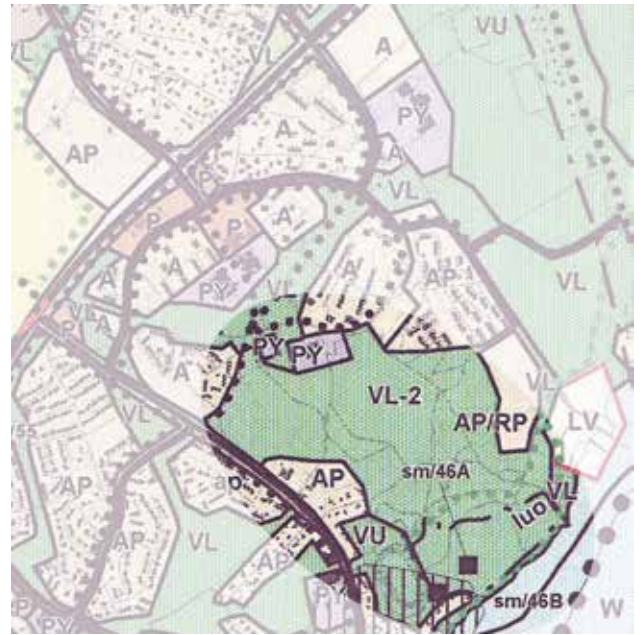
Wiik, Maarit; Vihavainen, Mirka; Klinga, Taina, Karjalainen, Timo. 2005. Hiljaiset alueet Vantaalla. Suomen ympäristö 748, Ympäristöministeriö. Helsinki <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=301866>

Kuvalähteet

Kuva 3, kuva 7: Porvoon museo, Porvoo. Kuva-arkisto.

Valokuvat ovat tekijän.

Liite: kävijäkysely

Yllä olevassa kuvassa näkyy kirkkaana alue, jota kyselyssä kutsutaan Gammelbackan metsäksi. Rajaus on suurpiirteinen ja vastauksissa voi käsitellä myös Gammelbackan metsän lähialueita.

Kuva yllä on otos Porvoon kaupungin osayleiskaavasta. Kuvassa näkyy että Gammelbackan metsä on yleiskaavassa osoitettu virkistysalueeksi. Vihreä väri tarkoittaa virkistysaluetta. Kirkkaana näkyy se alue, jota kyselyssä kutsutaan Gammelbackan metsäksi.

1. Kerro lyhyesti mitä tiedät Gammelbackan metsän historiasta. Mainitse myös missä tuntemasi historialliset paikat sijaitsivat.

2. Kuinka usein käyt Gammelbackan metsässä?

- useita kertoja viikossa
 noin kerran viikossa
 muutaman kerran kuukaudessa
 muutaman kerran vuodessa
 kerran vuodessa tai harvemmin

3. Kenen kanssa yleensä käyt Gammelbackan metsässä? Ruksi yksi tai usempi vaihtoehto.

- yksin koulun kanssa
 perheen kanssa urheiluseuran kanssa
 ystävien / sukulaisten kanssa muun kanssa, kenen:

4. Gammelbackan metsään tulen:

	usein	joskus	ei koskaan
ulkoilemaan	☐	☐	☐
harrastamaan liikuntaa	☐	☐	☐
olemaan yhdessä perheen kanssa	☐	☐	☐
tarkkailemaan luontoa	☐	☐	☐
irtautumaan arkipäivän rutiineista	☐	☐	☐
nauttimaan rauhasta ja hiljaisuudesta	☐	☐	☐
läpikulkumatalla	☐	☐	☐

5. Miten liikut tai mitä teet Gammelbackan metsässä? Ruksi yksi tai useampi vaihtoehto.

- kävelen hiihdän ratsastan
 juoksen/ hölkkäilen marjastan & sienestän katson maisemia
 sauvakävelen kalastan suunnistan
 ulkoilutan koiraa/kissaa uin käyn eväsretkellä
 pyöräilen otan aurinkoa muu, mikä:

6. a) Käytkö Gammelbackan metsässä jonain vuodenaikana muita vuodenaikoja useammin tai harvemmin?

b) Mitkä asiat rajoittavat sinun Gammelbackan metsän käyttöösi eri vuodenaikoina?

☐ liukkaat polut	☐ liian vähän hiihtolatuja	☐ hyttyset
☐ huono talvikunnossapito	☐ puutteellinen valaistus	☐ muu, mikä:
☐ liian paljon hiihtolatuja	☐ märät polut	

c) Mikä saisi sinut käymään useammin Gammelbackan metsässä niinä vuodenaikoina, joina käyt siellä harvoin.

7. Merkitse viereiselle kartalle mistä Gammelbackan metsästä löytyy alla olevaan kuvaukseen sopivia paikkoja tai alueita.

	löytyy	ei löydy	en osaa sanoa
1. salaperäisiä paikkoja tai alueita	☐	☐	☐
2. rauhoittavia paikkoja tai alueita	☐	☐	☐
3. hiljaisia paikkoja tai alueita	☐	☐	☐
4. kauniita näkymiä	☐	☐	☐
5. epäviihtyisiä paikkoja tai alueita	☐	☐	☐
6. pelottavia paikkoja tai alueita	☐	☐	☐
7. muu, mikä:	☐	☐	☐

Merkitse yksittäiset paikat numerolla ja laajemmat alueet ympäröimällä ja numeroimalla. Perustelee viereisen paperin alalaidassa mikä tekee paikasta tai alueesta salaperäisen, rauhoittavan jne.

8. a) Merkitse viereiselle kartalle lempipaikkasi ympyrällä. Niitä voi olla yksi tai useampia. Kerro paperin alalaidassa mitkä asiat tekevät tästä lempipaikkasi.

b) Merkitse kartalle suunnistusta helpottavat maamerkit ruksilla (esim. iso kivi, puistopenkki jne.). Kerro viereisen paperin alalaidassa mikä maamerkki paikasta löytyy.

Selitykset:

9. Miten tärkeäksi koet nämä ominaisuudet Gammelbackan metsässä?

	hyvin tärkeä	melko tärkeä	ei lainkaan tärkeä
linnun laulu	☐	☐	☐
vanhat lehtipuut	☐	☐	☐
meren läheisyys	☐	☐	☐
rauhallisuus ja hiljaisuus	☐	☐	☐
luonnon vaihtelevuus	☐	☐	☐
eläimet	☐	☐	☐
pienet aukeat metsän keskellä	☐	☐	☐
kuntoilulaitteet	☐	☐	☐
purot	☐	☐	☐
kartanopuiston jäänteet	☐	☐	☐
tiivis sulkeutunut metsä	☐	☐	☐
hiekkaranta	☐	☐	☐
alueen laajuus	☐	☐	☐

10. Kokisitko seuraavat parannukset tärkeinä Gammelbackan metsässä?

	Kyllä	Ehkä	Ei
parempi valaistus	☐	☐	☐
leikkipaikka	☐	☐	☐
tietoa puiston luonnosta ja historiasta (esim. opastetauluja, tietoa netissä, opasvihkosia)	☐	☐	☐
mahdollisuus pitää koiraa vapaana	☐	☐	☐
paikkaa jossa ottaa kupin kahvia	☐	☐	☐
enemmän paikkoja istahtaa	☐	☐	☐
enemmän kuntoilutelineitä	☐	☐	☐
vesipisteitä juomataukoja varten	☐	☐	☐
mahdollisuus vuokrata urheiluvälineitä (esim. kanootteja)	☐	☐	☐
grillipaikka	☐	☐	☐
liikuntarajoitteisille soveltuvia reittejä	☐	☐	☐
pulkkamäki	☐	☐	☐
muuta, mitä:	☐	☐	☐

11. Mitä mieltä olet näistä väittämistä?

1 = täysin samaa mieltä

3 = osittain eri mieltä

2 = osittain samaa mieltä

4 = täysin eri mieltä

	1	2	3	4	en osaa sanoa
a) Gammelbackan metsään tulisi jättää enemmän kuolleita, lahoja ja kaatuneita puita niitä tarvitsevien eliöiden elinpaikaksi.	☐	☐	☐	☐	☐
b) Gammelbackan metsässä kulkemisen tulisi olla vaivatonta, tarvitaan siis enemmän hoidettuja reittejä.	☐	☐	☐	☐	☐
c) Viihdyn parhaiten ympäristössä jossa ihmisen vaikutus luontoon ei näy lainkaan.	☐	☐	☐	☐	☐
d) Eri-ikäiset puut, vaihteleva puiden tiheys ja vaihteleva aluskasvillisuus rikastuttavat Gammelbackan metsää.	☐	☐	☐	☐	☐
e) Tulen Gammelbackan metsään harrastamaan liikuntaa ja ulkoilemaan, enkä juuri kiinnitä huomiota metsän ulkonäköön.	☐	☐	☐	☐	☐
f) Pensaikot ja tiheiköt pitäisi harventaa, jotta Gammelbackan metsässä näkisi metsässä paremmin.	☐	☐	☐	☐	☐
g) Virkistysmetsissä pitää noudattaa olemassa olevia reittejä, jotta luonto ei turhaan häiriinny.	☐	☐	☐	☐	☐
h) Maisemaa rumentavat huonokuntoiset puut pitäisi poistaa Gammelbackan metsästä.	☐	☐	☐	☐	☐
i) Luonnonsuojelu kuuluu sille erikseen varatuille alueille, ei ulkoilualueille.	☐	☐	☐	☐	☐
j) Gammelbackan metsästä löytyvät vanhat jalopuut ja kujanteet pistävät mielikuvitukseni liikkeelle.	☐	☐	☐	☐	☐
k) Puulajien monipuolisuus erottaa Gammelbackan metsän muista virkistysalueista.	☐	☐	☐	☐	☐
l) Poikkean mielelläni Gammelbackan metsän pääreiteistä kapeille pikkupoluille.	☐	☐	☐	☐	☐
m) Merinäköala Gammelbackan metsän rantakalliolta tulisi pitää avoimena metsänhoidollisilla toimenpiteillä.	☐	☐	☐	☐	☐

12. a) Onko Gammelbackan metsässä puutteita, ongelmia tai häiriötekijöitä? Onko jotain liian paljon, liian vähän tai väärissä paikoissa (esim. roska-astioita, tiheikköjä, reittejä)? Jos mahdollista, merkitse ruksilla viereiseen karttaan missä ongelmat tai puutteet sijaitsevat.

- b) Onko Gammelbackan metsässä alueita tai tilanteita missä eri käyttömuotojen välillä on ilmennyt ristiriitoja? Jos mahdollista, merkitse ympyrällä alla olevaan karttaan missä ongelmapaikat sijaitsevat.

13. a) Millä tavalla yleensä saavut Gammelbackan metsään?

- jalan bussilla mopolla
 pyöräillen autolla moottoripyörällä

- b) Onko mielestäsi helppo saapua Gammelbackan metsään? Puttuuko jostain saapumisreittejä tai paikkoja kulkuneuvon jättämiseen? Merkitse puutteelliset yhteydet karttaan viivalla.

14. Kerro mielestäsi merkityksellisistä luontohavainnoista joita olet Gammelbackan metsässä tehnyt. Merkitse ne neliöllä viereisen sivun kartalle.

Gammelsäckan
ostoskeskus

seurakun-
tatalo

Hamarin
urheilukenttä

1:5000

15. Miten Porvoon kaupungin pitäisi kohdistaa hoitoresurssinsa Gammelbackan metsässä? Ovatko esim. tietyt alueet tai toiminnot muita tärkeimpiä?

16. Haluaisitko osallistua talkootoimintaan Gammelbackan metsässä?

kyllä ei

Millaiseen:

- niittyjen ja ketojen hoitoon roskien keräämiseen
 vesakoiden raivaamiseen muuhun, mihin:
 viljelykarkulaisten kitkeminen

17. Porvoon kaupunki on miettinyt ohjattujen teemakävelysten järjestämistä kaupungin viheralueilla (esim. linturetki, historiallinen kävely, kulttuurikasviretki jne.) Kiinnostaisiko sinua osallistua tällaiseen kävelyyn?

kyllä ei

18. Mitä koet hyötyväsi Gammelbackan metsässä käymisestä?

19. Mitä muuta haluaisit sanoa Gammelbackan metsään liittyen?

TAUSTATIEDOT

20. Ikä:

- 13-18 vuotta 66-85 vuotta
 19-35 vuotta yli 86 vuotta
 36-65 vuotta

21. mies nainen

22. Onko sinulla lapsia?

- kyllä ei

23. Millä asuinalueella asut?

24. Kuinka kaukana Gammelbackan metsästä asut?

- alle 500 metrin etäisyydellä
 alle 1 kilometrin etäisyydellä
 1-3 kilometrin etäisyydellä
 3-5 kilometrin etäisyydellä
 yli 5 kilometrin etäisyydellä

25. Kuinka monta vuotta olet ollut Gammelbackan metsän käyttäjä?

☐ alle vuoden	☐ 4-10 vuotta
☐ 1-3 vuotta	☐ yli kymmenen vuotta

Kiitos että osallistuit kyselyyn!

Kartoituksessa kerätyt tiedot kootaan ja julkaistaan viikolla 29. Julkaisu tulee olemaan nähtävissä kaupungin internetsivuilla (www.porvoo.fi -> palvelut -> tekniikka ja ympäristö -> kaupunkisuunnittelu -> Gammelbackan metsä) sekä Gammelbackan kirjastossa ja Kokonhallissa.

Tiistaina 6.7.2010 järjestetään kävelykierros Gammelbackan metsässä. Kierros on osa sosiaalisten arvojen kartoitusta. Kierroksen aikana kerätään tietoa käyttäjien mielipiteistä eri paikoista ja osa-alueista Gammelbackan metsässä. Kävely alkaa Gammelbackan seurakuntakeskukselta (Viertotie 1, 06400 Porvoo) klo. 18.00 ja kestää noin 2,5 tuntia.

Keskiviikkona 14.7.2010 klo. 19.00 Gammelbackan kirjastossa pidetään keskustelutilaisuus Gammelbackan metsästä. Tilaisuudessa esitellään kartoituksen tuloksia ja keskustellaan niistä sekä Gammelbackan metsän hoidosta ja kehittämisestä. Tervetuloa mukaan!

